

บทที่ 5

การประเมินการทำหน้าที่ทางการเมืองของโทรทัศน์ในช่วงรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร

ในบทนี้ จะเป็นการประเมินการทำหน้าที่ทางการเมืองของโทรทัศน์และการใช้สื่อโทรทัศน์ของรัฐบาล ในช่วงตั้งแต่ เดือนกุมภาพันธ์ 2544 จนถึง เดือนธันวาคม 2547 ซึ่งผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ผล จากการสัมภาษณ์เชิงเจาะลึกกลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนเกี่ยวข้องทางด้านโทรทัศน์ ได้แก่ นักวิชาการ กลุ่มผู้บริหารหรือผู้ปฏิบัติการของสถานีโทรทัศน์ และกลุ่มผู้ดำเนินรายการทางการเมือง รวมทั้งวิเคราะห์ผลจากการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนทั่วไปจำนวน 100 คน โดยแบ่งผลการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการประเมินการทำหน้าที่ทางการเมืองของโทรทัศน์ในช่วงรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์จากการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการประเมินการทำหน้าที่ทางการเมืองของโทรทัศน์ในช่วงรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร

ได้ผลวิเคราะห์ ดังนี้

ส่วนที่ 1

ผลการวิเคราะห์ที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการประเมินการทำหน้าที่ทางการเมืองของโทรทัศน์ในช่วงรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร

ในส่วนแรกเป็นการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 13 คน โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มด้วยกัน ได้แก่ กลุ่มนักวิชาการ จำนวน 5 คน กลุ่มผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการประจำสถานีโทรทัศน์ จำนวน 5 คน และกลุ่มผู้ดำเนินรายการทางการเมือง จำนวน 3 คน โดยมีแนวคำถามที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสารในช่วงตั้งแต่ กุมภาพันธ์ 2544 – ธันวาคม 2547 เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ ซึ่งได้ผลสรุปจากการวิเคราะห์ ดังนี้

1. การแทรกแซงการทำงานของสื่อโทรทัศน์ ในช่วงรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร

ในการแสดงทรรศนะที่มีต่อการแทรกแซงการทำงานของสื่อโทรทัศน์ ในช่วงรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร สามารถประมวลทรรศนะของผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละกลุ่มได้ดังต่อไปนี้

ผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่ได้แสดงความคิดเห็นว่า การแทรกแซงการทำงานของสื่อโทรทัศน์นั้น เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในทุกรัฐบาล เพียงแต่วิธีการแทรกแซงสื่อโทรทัศน์ที่เกิดขึ้นในยุคของรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร มีการปรับเปลี่ยนออกไปโดยมีรูปแบบที่หลากหลายเพิ่มขึ้น ซึ่งจะ เป็นรูปแบบที่อยู่ภายใต้ของระบบทุนเป็นส่วนใหญ่ สำหรับรูปแบบที่ได้ผลมากที่สุด คือ การต่อรอง ด้วยเงื่อนไขของการลงโฆษณา ซึ่งวิธีการกดดันด้วยรายได้จากโฆษณานั้น สามารถทำให้เกิด สภาพการณ์ตั้งแต่ระดับเบาที่สุด คือ การประนีประนอมเพื่อสร้างสมดุลระหว่างฝ่ายบริหารกับฝ่าย บรรณาธิการ ไปจนถึงการยอมให้มีการตรวจสอบเนื้อหา ก่อนการเผยแพร่ได้ การกำหนดเนื้อหาใน ลักษณะสนองตอบประโยชน์ของกลุ่มทุน และการโยกย้ายตำแหน่งของบุคลากรฝ่ายบรรณาธิการ

ผู้ทรงคุณวุฒิในกลุ่มนักวิชาการบางส่วน ได้แสดงความคิดเห็นว่า ปัจจุบันวิธีการ แทรกแซงด้วยเงื่อนไขของการลงโฆษณา ถือเป็นความรุนแรงในระดับหนึ่ง เมื่อเปรียบเทียบกับ การแทรกแซงในยุครัฐบาลทหาร เนื่องจากสถานการณ์ในสังคมเปลี่ยนแปลงไป องค์กรสื่อโทรทัศน์ และสื่ออื่นๆ ส่วนใหญ่ดำเนินการภายใต้ระบบเอกชน ผู้บริหารย่อมต้องคำนึงถึงความอยู่รอด มากกว่าผลประโยชน์ของประชาชนหรือของประเทศชาติ เช่น กรณีการเข้ามาซื้อหุ้นสถานีโทรทัศน์ ไอทีวี ของกลุ่มชินคอร์ปหรือ บริษัท ชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด(มหาชน) แม้จะถูกมองในช่วงแรกว่า เป็นการมีผลประโยชน์ทับซ้อนในทางการเมืองโดยเฉพาะตัวนายกรัฐมนตรี แต่ทางผู้บริหาร ชินคอร์ป ก็ได้พยายามปรับปรุงรูปแบบเนื้อหาของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี โดยการพยายามคงความเป็น สถานีที่ให้บริการข่าวสารแก่ประชาชน ดังที่ อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ ให้สัมภาษณ์ว่า

...ถ้าคุณจะนับ 4 ปี กบฏไอทีวีถือเป็นตัวอย่างแรกเลยของการล้มความเป็นอิสระ ของห้องข่าว และก็ทำให้คนเห็นว่า คุณไม่ต้องมามีคำว่า อิสระในห้องข่าว เพราะฉะนั้นการแทรกแซงที่เหลืออยู่ มันก็เป็นเรื่องรายวัน เขาก็อาจโทรมาขอ สิ่งหรือไม่มีงบประมาณที่จะไปทำข่าว การจัดการในการแทรกแซงข่าว มันมีหลาย รูปแบบเพิ่มขึ้น ไม่เฉพาะแต่เพียงการใช้วิธีการเก่า คือว่า ใช้อำนาจสั่ง สั่งแบบ ไม่เป็นทางการ จะไม่มีการสั่งแบบลายลักษณ์อักษร แต่จะมีการใช้บุคคลที่ แตกต่างไป เช่น คนใกล้ชิดกับรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับข่าวเรื่องนั้น แล้วแต่ว่า การ ขอนั้นจะได้ผล ขอแบบหนึ่งให้เสนอบางประเด็น หรือขอไม่ให้เสนอเลยปิดข่าวไป เลย...¹

¹สัมภาษณ์ อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์, อาจารย์ประจำคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 17 กุมภาพันธ์ 2548.

และดรุณี หิรัญรักษ์ ที่กล่าวว่า “กระบวนการการแทรกแซงโดยอาศัยรูปแบบการกดดันจากงบประมาณที่เกิดขึ้นในยุคนี้ มัน โฆษณา ผู้บริหารย่อมต้องเลือกที่จะให้องค์กรอยู่รอดก่อน โดยไม่ได้คำนึงถึงเรื่องอื่นหรอก เพราะมันคือธุรกิจ”²

ผู้ทรงคุณวุฒิในกลุ่มผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการประจำสถานีโทรทัศน์ส่วนใหญ่ ได้แสดงความเห็นว่า การแทรกแซงจากกลุ่มการเมือง ถือเป็นวัฒนธรรมขององค์กรไปแล้ว ส่วนใหญ่ถือว่าเป็นเรื่องปกติ เพราะระบบอุปถัมภ์ของสังคมไทยยังคงมีอิทธิพลสูงต่อการทำงานของสื่อโทรทัศน์ วิธีการขอ หรือ สั่งการจากผู้ใหญ่บางคนที่เป็นกลุ่มที่ใกล้ชิดกับผู้บริหารระดับสูงของรัฐบาล จึงเกิดขึ้นอยู่บ่อยครั้ง แต่ผู้ปฏิบัติงานส่วนใหญ่ยอมรับว่า ปัจจุบันการนำเสนอข่าวที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาลทุกคนจะตระหนักด้วยตนเองว่า สิ่งไหนนำเสนอได้ สิ่งไหนนำเสนอไม่ได้ โดยที่ไม่ต้องผ่านการตรวจสอบจากหัวหน้าหรือบรรณาธิการข่าวเลย แต่อย่างไรก็ตาม บางครั้งเนื้อหาของข่าวที่เป็นการตอบโต้กันของฝ่ายรัฐบาลกับฝ่ายผู้คัดค้าน ผู้ปฏิบัติงานเลือกที่ใช้ภาพและเสียงสื่อสารแทนมากกว่าการเรียบเรียงใหม่ เพื่อไม่ให้เกิดข้อกล่าวหาในการนำเสนอบิดเบือน

ข้อสังเกตจากการสัมภาษณ์ พบว่า กลุ่มผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการประจำสถานีโทรทัศน์ที่อยู่ภายใต้การดูแลของรัฐโดยตรง เช่น ช่อง 9 และ ช่อง 11 ในการถามความคิดเห็นในส่วนการแทรกแซง ผู้ตอบจะแสดงท่าทีว่าเขาไม่เคยถูกแทรกแซง ไม่มีใครมาแทรกแซงการทำงานของเขา แต่เมื่อผู้ศึกษาถามว่า ถ้าเป็นเช่นนั้น แสดงว่าทางองค์กรมีการเซ็นเซอร์ตัวเองในระดับหนึ่งอยู่แล้วทางผู้ตอบจะเลี่ยงไม่ตอบตรงๆแต่จะตอบว่า การทำงานอาศัยนโยบายการทำข่าวและผลประโยชน์ขององค์กร และรัฐบาล เป็นหลัก ดังที่ กรวิ ธัญตุลย์ ให้สัมภาษณ์ว่า

...เราโดนในเรื่องของการขอร้องจากผู้ใหญ่ไม่ให้นำเสนอเรื่องนี้ หรือนำเสนอได้แต่อย่าครอบคลุมแต่ไม่ใช่แค่รัฐบาลคุณทักษิณ จะมีเกือบทุกรัฐบาล พิจารณาเรื่องนี้ เป็นปกติ เพราะสังคมไทยเป็นสังคมระบบอุปถัมภ์ ในยุคของคุณทักษิณรุนแรงไหมก็ไม่ เพียงแต่ว่า มีบางอย่างที่ยากให้นำเสนอมากกว่า ว่าเรามีผลงานนะอีกอย่างคุณทักษิณ ก็ใช้สื่อเป็นตัวชี้วัดพอสมควรกับบรรดารัฐมนตรี เขาจะดูข่าว ดูข่าวมาก เขาก็จะดูผลงานของรัฐมนตรีผ่านสื่อ สื่อทีวีเป็นสื่อร้อน เร็ว เห็นภาพชัดเจน มีภาพ มีเสียง เพราะฉะนั้นบรรดารัฐมนตรีก็จะขอนำเสนอผลงานที่เป็นของเขา จะเป็นในลักษณะนี้มากกว่า...³

²สัมภาษณ์ ดรุณี หิรัญรักษ์, คนบดเคี้ยวนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, 25 กุมภาพันธ์ 2548.

³สัมภาษณ์ กรวิ ธัญตุลย์, บรรณาธิการฝ่ายข่าวการเมือง ช่อง 3, 4 มีนาคม 2548.

ผู้ทรงคุณวุฒิในกลุ่มผู้ดำเนินรายการทางด้านการเมืองส่วนใหญ่ ได้แสดงความ คิดเห็นว่า การทำงานของสื่อในยุคของรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ทำงานยากขึ้นกว่ารัฐบาลที่ ผ่านมา เพราะความอ่อนแอของฝ่ายค้าน และองค์กรตรวจสอบอื่นๆ ที่ไม่ค่อยมีบทบาทออกมาใน การเรียกร้อง หรือแสดงความคิดเห็นต่างๆ ทำให้สื่อจำต้องนำเสนอแต่ข่าวของรัฐบาลในปริมาณที่ มากกว่าจึงทำให้ถูกมองว่ามีการแทรกแซงการทำงาน นอกจากนี้ ผู้ดำเนินรายการที่มี ประสบการณ์จากการถูกแทรกแซงยอมรับว่า ในการทำงานไม่มีการแทรกแซงจากผู้บริหาร ระดับสูงของรัฐบาล แต่จะถูกแทรกแซงจากกลุ่มทุนซึ่งเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับระดับผู้บริหารระดับสูง มากกว่า ซึ่งกลุ่มคนเหล่านี้จะทำหน้าที่ในการตรวจสอบการนำเสนอเนื้อหาในสื่อโทรทัศน์ และถ้า นำเสนอในสิ่งที่ทำให้รู้สึกว่าการสร้างผลกระทบให้กับรัฐบาล กลุ่มคนเหล่านี้จะเข้ามาดำเนินการ แทรกแซงด้วยการขอ หรือ สั่งการผ่านทางผู้บริหารสถานีแทน ซึ่งส่วนใหญ่จะมาในรูปการสั่งให้ ถอดรายการนั้นเสีย ดังที่ กนก รัตนวงศ์สกุล กล่าวว่า

...การแทรกแซงผมว่าน่าจะเป็นระดับบิราร ผมไม่เชื่อว่าคนระดับประเทศจะมา คิดเล็กคิน้อย แต่สภาพพฤติกรรมของบิรารเมืองไทยเป็นไปได้สูง ที่แบบเป็นหู เป็นตาให้เจ้านาย ทำอย่างนี้เจ้านายไม่ชอบแน่ ทำอย่างนี้ไม่ได้ต้องจัดการ หรือว่า ต้องสกัด อาจจะหลากหลายวิธี พวกนี้มีจริงโดยที่ระดับผู้นำไม่ต้องทำอะไรเลย...⁴

ตารางที่ 5.1 เป็นการเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อ สถานการณ์การแทรกแซงสื่อโทรทัศน์ที่เกิดขึ้นในช่วงรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร โดยพบว่า ส่วนใหญ่ที่เป็นกลุ่มผู้ทำงานสื่อโทรทัศน์โดยตรง ได้แก่ กลุ่มผู้บริหารและผู้บริหาร การสถานีโทรทัศน์ และกลุ่มผู้ดำเนินรายการต่างเห็นพ้องไปในแนวทางเดียวกันกับกลุ่มนักวิชาการ ว่า มีการแทรกแซงเกิดขึ้น โดยแต่ละกลุ่มได้ให้เหตุผลถึงปัจจัยต่างๆที่เข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นปัจจัย ที่มีความคิดเห็นตรงกัน ดังนี้

⁴สัมภาษณ์ กนก รัตนวงศ์สกุล, ผู้ดำเนินรายการข่าวเช้า ช่อง 7 และรายการคุยคุ้ย ข่าว ทางช่อง 9, 19 เมษายน 2548.

ตารางที่ 5.1
แสดงความคิดเห็นที่มีต่อการแทรกแซงสื่อโทรทัศน์ในช่วงรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร

หัวข้อสัมภาษณ์	กลุ่มนักวิชาการ (5)	กลุ่มผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการ (5)	กลุ่มผู้ดำเนินรายการ(3)
1. การแทรกแซงการทำงานของโทรทัศน์ในช่วงรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร	1. ในช่วงที่ผ่านมาการแทรกแซงสื่อโทรทัศน์แบบเก่า ที่ใช้อำนาจสั่งยังพอมืออยู่ แต่เปลี่ยนรูปแบบที่หลากหลายมากขึ้น	1. การแทรกแซงมีอิทธิพลของกลุ่มทุนทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น โดยมีรายได้จากโฆษณาเป็นตัวหลักสำคัญในการต่อรอง	1. ในช่วงที่ผ่านมาการแทรกแซงสื่อโทรทัศน์แบบเก่า ที่ใช้อำนาจสั่งยังพอมืออยู่ แต่เปลี่ยนรูปแบบที่หลากหลายมากขึ้น
	2. การแทรกแซงมีอิทธิพลของกลุ่ม ทุนทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น โดยมีรายได้จากโฆษณาเป็นตัวหลักสำคัญในการต่อรอง	2. การแทรกแซงกลายเป็นวัฒนธรรมองค์กรที่ฝ่ายข่าวเข้าใจจนเป็นธรรมเนียมว่าสิ่งไหนเสนอได้ สิ่งไหนเสนอไม่ได้ โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ขององค์กรเป็นต้น	2. ไม่มีการแทรกแซงจากภาค รัฐบาล แต่เพราะฝ่ายค้านอ่อนแอลงทำให้มีแต่การนำเสนอข่าวแต่ฝ่ายรัฐบาลจึงถูกมองว่าถูกแทรกแซง
	3. การแทรกแซงกลายเป็นวัฒนธรรมองค์กรที่ฝ่ายข่าวเข้าใจจนเป็นธรรมเนียมว่าสิ่งไหนเสนอได้ สิ่งไหนเสนอไม่ได้ โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ขององค์กรเป็นต้น	3. ลักษณะการทำงานของนายกรัฐมนตรีกลายเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้คนที่แวดล้อมตัวนายกรัฐมนตรีสื่อโทรทัศน์เป็นตัว	

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

หัวข้อสัมภาษณ์	กลุ่มนักวิชาการ (5)	กลุ่มผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการ (5)	กลุ่มผู้ดำเนินรายการ (3)
1. การแทรกแซงการทำงานของสื่อโทรทัศน์ในช่วงรัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร		ชี้ผลงาน เช่น การขอให้นำเสนอผลงานผ่านโทรทัศน์ 4. ไม่มีการแทรกแซงจากภาค รัฐบาล แต่เพราะฝ่ายค้านอ่อนแอลงทำให้แต่การนำเสนอข่าวแต่ฝ่ายรัฐบาลจึงถูกมองว่าถูกแทรกแซง	

2. ปัจจัยด้านรัฐและระบบทุนที่มีผลกระทบต่อเสรีภาพในการทำงานของสื่อโทรทัศน์ตามมาตรา 39 และมาตรา 41

ในการแสดงทรรศนะที่มีต่อปัจจัยด้านรัฐและระบบทุนที่มีผลกระทบต่อเสรีภาพในการทำงานของสื่อโทรทัศน์ ในช่วงรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร สามารถประมวลทรรศนะของผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละกลุ่มได้ดังต่อไปนี้

ผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่ ได้แสดงความคิดเห็นว่า รัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร มีประเด็นเรื่องความขัดแย้งเกี่ยวกับผลประโยชน์ทับซ้อน ระหว่างผลประโยชน์เชิงธุรกิจ และการเมือง ซึ่งส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์สาธารณะจนกลายเป็นปรากฏการณ์ใหญ่ของสื่อโทรทัศน์ รวมทั้งสื่ออื่นๆ ด้วย เพียงแต่ผลประโยชน์เชิงการเมืองนั้นมีลักษณะที่แนบเนียนและผนวกมาในรูปของผลประโยชน์เชิงธุรกิจ ทำให้เรื่องของธุรกิจการตลาดและการแข่งขันเสรีมักถูกนำมาใช้เป็นข้ออ้างหรือคำอธิบายจากเจ้าของสื่อและผู้อุปถัมภ์ในการแทรกแซงความเป็นอิสระของเนื้อหาอยู่เสมอ ส่งผลให้สื่อโทรทัศน์ถูกวิพากษ์วิจารณ์จากสังคมว่าบกพร่องในการทำหน้าที่ในการตรวจสอบกลุ่มอำนาจต่างๆ และการมีข้อจำกัดในการนำเสนอเนื้อหาสาระเพื่อสาธารณะ นอกจากนี้ กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่ ต่างยอมรับว่า มาตรา 39 และมาตรา 41 อันเป็นบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญในการรับรองสิทธิและเสรีภาพให้กับคนทำงานสื่อ นั้น ไม่ได้มีอำนาจใดๆ ในการช่วยคุ้มครอง เพราะทุกคนตระหนักดีว่า ถ้ามีการยกเรื่องของกฎหมายมาอ้างเกี่ยวกับประเด็นนี้ ย่อมหมายถึง การประกาศที่จะลาออกจากองค์กรมากกว่าที่จะได้รับความคุ้มครอง ดังที่ สมควร กวียะ ให้สัมภาษณ์ว่า

...สื่อจะต้องมีเสรีภาพ ต้องเป็นไปตามมาตรา 39 แต่ความจริงมันไม่ได้ผลหรอก คำว่า “เสรีภาพ” ผมคิดว่า ไม่มีความหมาย คำว่า “อิสรภาพ” ต่างหาก คุณมี “เสรีภาพ” แต่ไม่มี “อิสรภาพ” ก็จบกัน ก็เหมือนกับกบฏไอทีวี มีเสรีภาพแต่ไม่มีอิสรภาพ เรื่องมาตรา 39 ผมก็ question มาตั้งนานแล้วว่า มันไม่มีความหมายเท่าไร มันเป็นทัศนะในทุนนิยม หมายความว่า เมื่อคุณมาเป็นสื่อ คุณก็มีเสรีภาพ แต่เสรีภาพในที่นี้ หมายถึง เสรีภาพจากรัฐบาล แต่เสร็จแล้วมันก็ตกมาเป็นเหยื่อของธุรกิจ ที่นี้มาตรา 41 ก็เหมือนกัน มาตรา 41 ก็พูดไปอย่างนั้นเอง จริงๆ มันทำไม่ได้หรอก เพราะว่าองค์กรหรือโครงสร้าง กลไกที่จะมาควบคุมให้ปฏิบัติตามจรรยาบรรณมันไม่มี หรือถึงมีเขาก็ไม่เข้า ในกรณี นสพ.ก็ต้องมีคนไปร้องเรียนก่อน สภาการนสพ. ถึงจะเข้ามาแทรกแซงได้ ว่า นสพ.ฉบับนั้น ฉบับนี้ ประพฤติ

ผิดจรรยาบรรณ แต่ในกรณีของโทรทัศน์ผมยังมองไม่เห็นเลย เพราะฉะนั้นมาตรา 41 มันจะมีความหมายมากนักน้อยเพียงใด ก็ยังไม่รู้เหมือนกัน...⁵

ผู้ทรงคุณวุฒิกลุ่มนักวิชาการบางส่วน ตอบว่า ปัจจัยของระบบทุน มีผลกระทบมากกว่าปัจจัยด้านรัฐ โดยเห็นว่า ระบบทุน กลายเป็นระบบการเซ็นเซอร์ตัวเองของคนทำงานข่าวโทรทัศน์อีกรูปแบบหนึ่ง โดยมีเรตติ้ง (Rating) หรือเปอร์เซ็นต์ของผู้ชมรายการเป็นตัวตัดสินการทำงาน ทำให้ผู้ประกอบการจำเป็นต้องนำเสนอเนื้อหาที่ฝ่ายกลุ่มทุนมองว่า จะสามารถดึง เรตติ้งให้สูงขึ้นได้ ทั้งนี้เมื่อเรตติ้งสูงขึ้น ย่อมหมายถึง รายได้ที่เพิ่มมากขึ้นจากโฆษณาด้วย ทำให้รายการข่าวประจำวันและรายการทางด้านการเมือง ส่วนใหญ่จำเป็นต้องหากลยุทธ์ต่างๆ เพื่อแข่งขันกัน แต่แข่งขันกันเพื่อสร้างความบันเทิงปนสาระ เพื่อเป็นเครื่องมือในการโฆษณา มากกว่าที่จะยึดสาระที่ประชาชนควรจะได้ ในบางส่วนกลับเลือกตอบว่า ทั้งสองปัจจัย มีอิทธิพลพอกัน ในการสร้างผลกระทบต่อการทำงานของสื่อโทรทัศน์ โดยเห็นว่า รัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร มีฐานอำนาจทางเศรษฐกิจมาจากกลุ่มทุนสัมปทานสื่อสารและบริการ ทำให้รัฐบาลสามารถกำหนดนโยบายทางเศรษฐกิจที่เอื้อประโยชน์ต่อกิจการภาคการสื่อสารและบริการที่เกี่ยวข้อง และวางนโยบายทางการเมืองที่เกื้อหนุนคุ้มครองอำนาจทางเศรษฐกิจ และการเมืองของกลุ่มตน นอกจากนี้การขยายตัวของกลุ่มทุนด้านการสื่อสารและโทรคมนาคมเข้าสู่ธุรกิจสื่อสารมวลชน ทำให้เกิดการหลอมรวมของธุรกิจโทรคมนาคมที่เน้นเทคโนโลยีเป็นตัวแพร่กระจายการสื่อสารเข้าถึงสาธารณะ กับธุรกิจสื่อสารมวลชนที่มีเรื่องของเนื้อหาเป็นตัวแพร่กระจาย การขยายตัวของกลุ่มทุนดังกล่าว ก่อให้เกิดการผูกขาดตลาดการสื่อสารเฉพาะอย่างยิ่งสื่อกระจายเสียง และผูกขาดความคิดของสาธารณะไปพร้อมๆ กัน และทำให้การแทรกแซงสื่อเกิดขึ้นในระดับโครงสร้างของการบริหารจัดการและด้านเนื้อหา ดังที่ สมควร กวียะ ให้สัมภาษณ์ว่า

...มันเป็นเนื้อเดียวกันไปแล้ว เพราะว่าคุณทักษิณและคณะก็มาจากนักธุรกิจมาจากทุนแท้ๆ ได้อำนาจมาก็ใช้อำนาจรัฐเพื่อตอบสนองระบบทุนเครือญาติของเขา อย่างชัดเจนมาก เขาทำทุกอย่างเพื่อคณะและเครือญาติของเขา มันมี Conflict of Interest เกิดขึ้นนับครั้งไม่ถ้วน ผมถึงรู้สึกว่ามันไม่ได้แยกออกว่า อะไรเป็นทุน

⁵สัมภาษณ์ สมควร กวียะ, คณบดีคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก,

อะไรเป็นอำนาจรัฐ ทุนเติบโตขึ้นบนอำนาจรัฐและใช้อำนาจรัฐ เพื่อจะ Corrupt
เข้าสู่ระบบทุนของตัวเอง...⁶

ผู้ทรงคุณวุฒิในกลุ่มผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการประจำสถานีโทรทัศน์ส่วนใหญ่ มองว่า
ปัจจัยของระบบทุน มีอิทธิพลในการทำงานมากกว่าปัจจัยด้านรัฐ โดยเห็นว่า การแข่งขันกันของสื่อ
โทรทัศน์ที่รุนแรงอย่างมากในปัจจุบัน เป็นผลมาจากระบบทุน เพราะการแข่งขันการนำเสนอ
ข่าวสารทุกวันนี้ ตัดสินกันจาก ช่องไหนนำเสนอข่าวหนึ่งๆ ได้เร็วกว่ากัน โดยขาดการคำนึงถึงความ
ครบถ้วนของเนื้อหา แต่อีกแง่หนึ่งก็สร้างผลดีในเรื่องของความหลากหลายในรูปแบบของการ
นำเสนอ ซึ่งส่วนใหญ่มองว่า ทุกวันนี้รายการข่าวประจำวันของแต่ละสถานีพยายามสร้างรูปแบบ
ของตัวเองให้แตกต่างกัน ซึ่งเป็นผลดีต่อประชาชนในการเลือกรับชม อย่างไรก็ตาม ผู้บริหารและผู้
ปฏิบัติการประจำสถานีโทรทัศน์ ที่อยู่ในส่วนของสื่อของรัฐโดยตรงอย่างช่อง 11 และช่อง 5
ยอมรับว่า บทบาทของสื่อของรัฐนั้นไม่สามารถจะแข่งขันในลักษณะความเร็วของการนำเสนอได้
เหมือนช่องอื่นๆ เพราะสื่อของรัฐ เป็นสื่อที่ใช้อ้างอิง ดังนั้น ข่าวสารต่างๆ ต้องมีการตรวจสอบ
ข้อเท็จจริงเสียก่อนถึงจะนำเสนอได้ ซึ่งถือเป็นข้อด้อยในการทำงาน ดังที่ สุรินทร์ แปลงประสพโชค
ให้สัมภาษณ์ว่า

...ตอนนี้ผมกลับห่วงอยู่ประเด็นหนึ่ง คือเรื่องของระบบทุนในแง่ของการใช้สื่อใน
การควบคุมโดยระบบทุนค่อนข้างจะมาก มันเลยผลักดันให้สื่อแข่งขันกันใน
ลักษณะที่ลึ้มเป็นลึ้มตาย ยิ่งการถ่ายทอดสดมักแข่งขันกันมาก เชื่อนกันเป็นวินาที
มันเชือดเชื่อนกันตรงนี้ บางครั้งข่าวสารบางตัวขาดการกลั่นกรองในภาพรวม
โอกาสผิดพลาดค่อนข้างจะสูง แต่ขณะเดียวกันการแข่งขันตรงนี้สิ่งที่เกิดขึ้นมันก็
คือว่า สื่อเองก็พยายามจะปรับตัวสร้างความเชื่อมั่น สร้างอะไรต่างๆ พอลออกมา
แล้ว มันพลาด มันก็ทำลายชื่อเสียงของตัวเองเหมือนกัน ผมว่าตอนนี้มันอยู่ใน
ภาวะที่สื่อค่อนข้างจะปรับตัวตรงนี้มากที่สุด...⁷

และพ.อ.นิรันดร์ พิธิษฐกุล ให้สัมภาษณ์ว่า

...ผมมองว่า ระบบเรตติ้งมีผลมากกว่า มันอยู่ที่จังหวะ บางจังหวะความมั่นคงก็
เป็นตัวชี้ แต่ถ้ามองในช่วงที่ผ่านมา เรตติ้งกับมีผลมากกว่า มันไม่ตรงๆแบบ

⁶สัมภาษณ์ รุจน์ โกมลบุตร, อาจารย์ประจำคณะวารสารศาสตร์และ
สื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 15 มีนาคม 2548.

⁷สัมภาษณ์ สุรินทร์ แปลงประสพโชค, ผู้อำนวยการสำนักข่าวช่อง 11 , 8 มีนาคม
2548.

นโยบายรัฐบาล แต่มันทำให้เราไม่สามารถทำการแสดงความคิดเห็น การวิเคราะห์อะไรได้ เพราะเวลาเราไม่มี เพราะมันมีให้กับรายการบันเทิง...⁸

ผู้ทรงคุณวุฒิกลุ่มผู้ดำเนินรายการทางด้านการเมือง ได้แสดงความคิดเห็นออกเป็น 3 แนวทาง ดังนี้ ผู้ที่เลือกปัจจัยด้านทุนมีอิทธิพลมากกว่าด้านรัฐ เห็นว่า การแทรกแซงการทำงานที่เกิดขึ้นในช่วงรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร มาจากวิธีการของระบบทุน การนำเงื่อนไขของการลงโฆษณามาต่อรองกับผู้บริหารสถานี เพื่อแลกกับการนำเสนอข่าวสารเพื่อให้เป็นที่พอใจ กลายเป็นการแทรกแซงที่มีระดับความรุนแรงไม่ได้ต่างไปจากอำนาจรัฐเหมือนรัฐบาลในยุคทหาร ผู้ที่เลือกปัจจัยด้านรัฐ มีอิทธิพลมากกว่าระบบทุน เนื่องจาก มองว่ากลไกการทำงานของสื่อโทรทัศน์ของรัฐโดยตรงอย่างช่อง 11 มีกรอบ กติกา ชัดเจนที่ต้องนำเสนอข่าวสารของรัฐบาลโดยตรง โดยเฉพาะการกำหนดประเด็นการนำเสนอ แม้อาจจะไม่มีรูปแบบคำสั่งที่ชัดเจน แต่ด้วยพันธกิจขององค์กรที่ต้องบริการหน่วยงานรัฐ ทำให้อิทธิพลของปัจจัยรัฐเข้ามามีส่วนสำคัญในการทำงาน สำหรับผู้ที่เลือกว่าทั้งสองปัจจัยมองว่า ปัจจัยทั้ง 2 อย่างจะมีอิทธิพลได้ แต่ต้องขึ้นอยู่กับสถานการณ์และโอกาส ไม่จำเป็นว่าจะต้องเป็นปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งเสมอไปที่มีอิทธิพลในการควบคุมสื่อมากที่สุด ดังที่ พ.อ.นิรันดร์ พิพิธกุล ให้สัมภาษณ์ว่า "...ระหว่าง รัฐ กับ ทุน ผมคิดว่าทั้งคู่แล้วแต่โอกาสจะอำนวย ถ้าเป็นของเอกชนจะไปทางธุรกิจไปทางสปอนเซอร์ ถ้าเป็นของทางราชการมันง่าย อย่าง อสมท. ช่อง 9 ช่อง 5 ก็ต้องเอื้อแก่รัฐ..."⁹

ตารางที่ 5.2 เมื่อเปรียบเทียบทัศนคติของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 กลุ่มที่มีต่อประเด็นปัจจัยด้านรัฐและระบบทุนที่มีผลกระทบต่อเสรีภาพในการทำงานของสื่อโทรทัศน์ พบว่า ความคิดเห็นส่วนใหญ่ในแต่ละกลุ่มนั้นแบ่งออกเป็น 2 แนวทาง กล่าวคือ กลุ่มแรก เป็นกลุ่มที่เลือกว่า ปัจจัยด้านทุนมีอิทธิพลมากกว่าด้านรัฐ โดยกลุ่มนักวิชาการจะให้ความสำคัญในเรื่องของอำนาจของระบบทุนทำให้ผู้ปฏิบัติงานสื่อโทรทัศน์จำต้องเซ็นเซอร์ตัวเองเพื่อนำเสนอแต่เนื้อหาที่สร้างรายได้แก่องค์กร และไม่ส่งผลกระทบต่อองค์กร ส่วนกลุ่มผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน มองว่า ระบบทุนทำให้เกิดการแข่งขันที่รุนแรงในการนำเสนอข่าวสาร โดยคำนึงถึงแต่ความรวดเร็วในการนำเสนอมากกว่าความครบถ้วนของเนื้อหา

⁸สัมภาษณ์ พ.อ.นิรันดร์ พิพิธกุล, หัวหน้าฝ่ายข่าว ททบ.5, 28 มกราคม 2548.

⁹สัมภาษณ์ เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง, ผู้ดำเนินรายการลานบ้านลานเมือง, รายการขอคิดด้วยคน ทางช่อง 9 และรายการเหรียญสองด้าน, ตามหาแก่นธรรม ทางช่อง 11, 17 มีนาคม 2548.

กลุ่มที่สอง เป็นกลุ่มที่เลือกกว่า ทั้งสองปัจจัยมีอิทธิพลพอกัน โดยผู้ทรงคุณวุฒิทั้งสาม
กลุ่มมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน คือ มองว่ารัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร มาจากกลุ่มทุนเมื่อ
เป็นรัฐบาลจะสามารถใช้อำนาจรัฐเอื้อผลประโยชน์ให้แก่ธุรกิจส่วนตัวของตนได้

ตารางที่ 5.2

แสดงความคิดเห็นที่มีต่อประเด็นปัจจัยด้านรัฐและระบบทุนที่มีผลกระทบต่อเสรีภาพในการทำงานของสื่อโทรทัศน์ตาม

มาตรา 39 และ มาตรา 41

หัวข้อสัมภาษณ์	กลุ่มนักวิชาการ (5)	กลุ่มผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการ (5)	กลุ่มผู้ดำเนินรายการ (3)
2. ปัจจัยด้านรัฐและระบบทุนที่มีผลกระทบต่อเสรีภาพในการทำงานของสื่อโทรทัศน์ตาม มาตรา 39 และ มาตรา 41	1. มีการเซ็นเซอร์ตัวเองตามอำนาจของทุนเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้มีรายได้จากโฆษณาเข้าสถานี โดยมีระบบเรตติ้งเป็นตัวตัดสินการทำงานแทนที่อำนาจรัฐ	1. มีการเซ็นเซอร์ตัวเองตามอำนาจของทุนเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้มีรายได้จากโฆษณาเข้าสถานี โดยมีระบบเรตติ้งเป็นตัวตัดสินการทำงานแทนที่อำนาจรัฐ	1. มีการเซ็นเซอร์ตัวเองตามอำนาจของทุนเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้มีรายได้จากโฆษณาเข้าสถานี โดยมีระบบเรตติ้งเป็นตัวตัดสินการทำงานแทนที่อำนาจรัฐ
	2. มาตรา 39 และ 41 ไม่สามารถนำมาใช้ในการทำงานของสื่อโทรทัศน์ได้ เนื่องจากผู้ปฏิบัติงานสื่อโทรทัศน์ส่วนใหญ่ยินยอมที่จะทำตามนโยบายขององค์กร มากกว่าการคำนึงถึงความถูกต้องของการนำเสนอข่าวสาร	2. ระบบทุนทำให้รายการทางด้านการเมืองโดยเฉพาะข่าวโทรทัศน์ต้องแข่งขันกันอย่างมากในการนำเสนอให้รวดเร็ว จนบางครั้งทำให้ข่าวสารความครบถ้วน 3. ทั้งสองปัจจัยมีอิทธิพลพหุกัน เนื่องจากรัฐบาลชุดนี้มาจากกลุ่ม	2. มาตรา 39 และ 41 ไม่สามารถนำมาใช้ในการทำงานของสื่อโทรทัศน์ได้ เนื่องจากผู้ปฏิบัติงานสื่อโทรทัศน์ส่วนใหญ่ยินยอมที่จะทำตามนโยบายขององค์กร มากกว่าการคำนึงถึงความถูกต้องของการนำเสนอข่าวสาร

ตารางที่ 5.2 (ต่อ)

หัวข้อสัมภาษณ์	กลุ่มนักวิชาการ (5)	กลุ่มผู้บริหารและปฏิบัติกร (5)	กลุ่มผู้ดำเนินรายการ (3)
2. ปัจจัยด้านรัฐและระบบทุนที่มีผลกระทบต่อเสรีภาพในการทำงานของสื่อโทรทัศน์ตาม มาตรา 39 และมาตรา 41	3. ทั้งสองปัจจัยมีอิทธิพลพอๆกัน เนื่องจากรัฐบาลชุดนี้มาจากกลุ่ม นายทุน รัฐบาลสามารถใช้อำนาจ เพื่อเอื้อผลประโยชน์ให้กับระบบทุนของตนเอง	นายทุน รัฐบาลสามารถใช้อำนาจ รัฐเพื่อเอื้อผลประโยชน์ให้กับระบบทุนของตนเอง	3. ทั้งสองปัจจัยมีอิทธิพลพอๆกัน เนื่องจากรัฐบาลชุดนี้มาจากกลุ่ม นายทุน รัฐบาลสามารถใช้อำนาจ รัฐเพื่อเอื้อผลประโยชน์ให้กับระบบทุนของตนเอง
			4. สื่อของรัฐโดยเฉพาะช่อง 11 ไม่มีผลกระทบเรื่องระบบทุน แต่เรื่องของการเมืองเป็นเรื่องที่ยอมรับกันในระดับเป็นวัฒนธรรมองค์กร

3. การประเมินการทำหน้าที่ทางการเมืองของรายการข่าวประจำวัน

ในการแสดงทรรศนะที่มีต่อการประเมินการทำหน้าที่ทางการเมืองของรายการข่าวประจำวัน สามารถประมวลทรรศนะของผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละกลุ่มได้ดังต่อไปนี้

ผู้ทรงคุณวุฒิสวนใหญ่มองว่า โดยภาพรวมรายการข่าวประจำวันของแต่ละสถานีโทรทัศน์มีกลยุทธ์ในการช่วงชิงผู้ชมเป็นอย่างมาก เช่น การขยายช่วงเวลา Prime Time ทำให้รายการข่าวประจำวันนำเสนอเร็วมากขึ้นและมีการแบ่งพื้นที่ให้รายการบันเทิงแทรกเข้ามาด้วยเช่นกัน นอกจากนี้แต่ละสถานีพยายามจะเพิ่มความหลากหลายในการนำเสนอข่าวสารมากขึ้น เพื่อสร้างเอกลักษณ์เฉพาะของแต่ละสถานี ทำให้ผู้ชมมีทางเลือกมากขึ้น แต่ทางด้านการนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการเมืองทั้งสามกลุ่มให้ความคิดที่สอดคล้องกันว่า รายการข่าวประจำวันมีคุณภาพต่ำลง ส่วนมากไม่นำเสนอเนื้อหาในเชิงเจาะลึกสำหรับประเด็นที่จะส่งผลกระทบต่อรัฐบาล เช่น กรณีการทุจริตต่างๆที่เกิดขึ้นในช่วงที่ผ่านมา และไม่เปิดพื้นที่ในการแสดงความคิดเห็นของฝ่ายอื่นๆให้เท่าเทียมกัน

ผู้ทรงคุณวุฒิในกลุ่มนักวิชาการ ให้ความคิดเห็นในแนวทางเดียวกันหมดว่า รายการข่าวประจำวันมีคุณภาพต่ำลง โดยเฉพาะรูปแบบการรายงานข่าวช่วงเช้า หรือที่เรียกกันว่า การเล่าข่าว กลุ่มนักวิชาการมองว่า รูปแบบดังกล่าวไม่ถือว่าเป็นรายการข่าว เพียงแต่เป็นรายการอีกรูปแบบหนึ่งที่มีการนำข่าวสารทางหนังสือพิมพ์ มานำเสนอแต่ไม่ได้เจาะลึกในรายละเอียด นอกจากนี้การนำเสนอในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการเมือง ซึ่งกลุ่มนักวิชาการมองว่า ในช่วงที่ผ่านมา มีปรากฏการณ์ต่างๆหลายเรื่องที่ไม่มีความชัดเจน เช่น กรณีการก่อการร้ายในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ , การระบาดของไข้หวัดนก, ข้อสอบเอ็นทรานซ์รั่ว เป็นต้น แต่ข่าวประจำวันกลับนำเสนอแต่เพียงผิวเผิน เนื่องจากแต่ละสถานีไม่สามารถนำเสนอข้อเท็จจริงได้ เพราะมีการสั่งให้เซ็นเซอร์เนื้อหาข่าว แม้กระนั้นก็ตาม สัดส่วนการนำเสนอเนื้อหาของกลุ่มอื่นๆ เช่น ฝ่ายค้าน, กลุ่มองค์กรภาคประชาชน เป็นต้น ก็ไม่ได้รับพื้นที่ในการนำเสนอความคิดเห็นผ่านสื่อโทรทัศน์เช่นเดียวกัน ดังที่ อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ ให้สัมภาษณ์ว่า "...ไม่มีค่ะ คือรายการข่าวที่มีคนสองคนมาคุยเล่นกัน สรยุทธกับคุณนก ก แล้วช่องอื่นทั้งเข้าทั้งเย็น แล้วก็กลายเป็นว่ารายการข่าวมันหาย ถูกลดทอนเวลาลง กลายเป็นเรารู้แค่เพียง News Headline มันไม่ได้ให้เวลาเจาะลึกขึ้น..."¹⁰

¹⁰ สัมภาษณ์ อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์, อาจารย์ประจำคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 17 กุมภาพันธ์ 2548.

และดร.ตรี หิรัญรักษ์ ให้สัมภาษณ์ว่า "...ที่ผ่านมาข่าวมีความหลากหลายนะ แต่ถ้าสังเกตดีๆ เวลาอ่านข่าวสารคุณจะได้ข้อมูลอะไร นอกจากที่รัฐบาลป้อนให้คุณฝ่ายเดียว..."¹¹

และผศ.ดร.วิทยาธร ท่อแก้ว ให้สัมภาษณ์ว่า

...เท่าที่ผมมองดู ถึงแม้รัฐบาลใดก็ตาม มันก็ยังมีโอกาสที่ฝ่ายโน้น ฝ่ายนี้ได้ออกบ้าง แต่เวลานี้ไม่ได้ ออก ไม่ค่อยสมดุลเท่าไร มันเป็นพฤติกรรมของสื่อที่ปรับตัวเอง ให้อยู่กับอำนาจรัฐ กับ ทูต เพราะว่า อำนาจรัฐกับทูตมันอยู่ด้วยกัน ใครก็ต้องอยากอยู่กับฝ่ายที่มีอำนาจมากกว่าอยู่แล้ว ไม่ใช่รัฐเข้าไปทำอะไรมากหรอก ทุกคนก็ปรับตัว ทำเพื่อธุรกิจ ไม่ได้ทำหน้าที่เป็นสื่อมวลชน อะไรขายได้เขาขายหมดเลย...¹²

ผู้ทรงคุณวุฒิในกลุ่มผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการทางสถานีโทรทัศน์ทั้งหมด ประเมินว่ารายการข่าวประจำวันมีการแข่งขันที่รุนแรงขึ้น เทคโนโลยีทำให้ทุกสถานีสามารถเพิ่มศักยภาพในการสร้างรูปแบบที่หลากหลาย รวมทั้งการเพิ่มช่วงเวลาของรายการข่าวมากขึ้น แต่ถึงอย่างไรก็ตาม ในส่วนคุณภาพของเนื้อหาทางด้านการเมือง ส่วนใหญ่ยอมรับว่า ยังอยู่ในระดับที่ไม่พึงพอใจ เนื่องจาก การนำเสนอเนื้อหาที่มีข้อจำกัดหลายด้าน เช่น เวลา , กรอบและกติกาขององค์กร เป็นต้น บางสถานีจึงมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาการเมืองในลักษณะเชิงล้อเลียนหรือการนำเสนอลีลาของนักการเมืองโดยการใช้อุปมาและเสียง แทนการวิเคราะห์ประเด็นที่เกิดขึ้นแทน ดังที่ ดวงพร อัครวิไล ให้สัมภาษณ์ว่า

...ปัจจุบันเนื่องจากการแข่งขันระหว่างช่องสูง คือ ข่าวเป็นปัจจัยหลักของแต่ละช่องทั้งนั้น ก็ทำให้การแข่งขันสูง ความรวดเร็วในการนำเสนอจนบางครั้งถูกทิ้งวิ่งเรื่องความผิดพลาด ความแม่นยำมาก เพราะว่าแข่งกันนำเสนอ สื่อแต่ละช่องก็จะมีสไตล์ข่าวของเขา..."¹³

¹¹สัมภาษณ์ ดร.ตรี หิรัญรักษ์, คณบดีคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย , 25 กุมภาพันธ์ 2548.

¹²สัมภาษณ์ ผศ.ดร.วิทยาธร ท่อแก้ว, คณบดีคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช , 2 มีนาคม 2548.

¹³สัมภาษณ์ ดวงพร อัครวิไล, บรรณาธิการฝ่ายข่าวการเมือง ช่อง ไอทีวี, 10 มีนาคม 2548.

และกรวี ธัญตุลย์ ให้สัมภาษณ์ว่า

...ชาวที่ผ่านมายังไม่ดี เพราะโทรทัศน์เป็นของราชการ เราจะเห็นแต่โทรทัศน์
เจาะลึกเฉพาะประเด็นทางสังคม การทุจริตของข้าราชการ แต่นักการเมืองที่ทุจริต
เราไม่มีการเจาะลึก เพราะเราเป็นสื่อของราชการเจาะลึกในทางการเมืองก็ทำไม่ได้
มากนัก พี่เองก็ถูกวัฒนธรรมองค์กรครอบงำมานาน ก็ไม่คิดว่าจะถูกปิดกั้นอะไร
ขนาดนี้ก่อนจะมาทำ ตอนนี้ก็ทำจนรู้ว่าอะไรควรออก อะไรไม่ควรออก ทำไปก็
เท่านั้น ทำได้เฉพาะในส่วนที่จะได้ออกเท่านั้น...¹⁴

ผู้ทรงคุณวุฒิในกลุ่มผู้ดำเนินรายการทางด้านการเมือง มีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน
ออกไป แนวทางแรก มองว่า ความอ่อนแอขององค์ประกอบต่างๆในสังคม ทำให้ทิศทางข่าวจำต้อง
ปรับเปลี่ยนหาแนวทางที่สามารถขับเคลื่อนต่อไปได้ นั่นคือ รัฐบาล เนื่องจากรัฐบาลของ พ.ต.ท.
ทักษิณ ชินวัตร จะมีความเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา สื่อจึงต้องให้ความสนใจมากกว่าจนทำให้ถูก
มองว่ารายการข่าวประจำวันเชียร์รัฐบาลและไม่ให้พื้นที่กลุ่มอื่น แนวทางที่สองมองว่า การ
เซ็นเซอร์ตัวเองที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่ผ่านมาทำให้คุณภาพของรายการข่าวประจำวันแย่ลง ซึ่ง
มีความสอดคล้องกับกลุ่มนักวิชาการ แนวคิดสุดท้าย มองว่า เนื้อหาที่น่าสนใจในรายการของข่าว
ประจำวันโดยเฉพาะทางด้านการเมืองมีความหลากหลาย มีสีสันและหือหวามากขึ้น เพราะสื่อ
โทรทัศน์มีการปรับตัวเอง นอกจากนี้ ความเคลื่อนไหวของรัฐบาลที่มีสีสันอยู่ตลอดเวลาทำให้สื่อ
โทรทัศน์ต้องนำเสนอไปในลักษณะเดียวกัน ดังที่ อติศักดิ์ ศรีสม ให้สัมภาษณ์ว่า

...มักจะถูกมองว่า เชียร์รัฐบาล แต่ในความเป็นจริงก็คือว่า บทบาททางการเมือง
โดยตรงโดยเฉพาะอย่างยิ่งฝ่ายค้าน ก็อยู่ในสถานะที่เรียกว่า ไม่เข้มแข็ง แล้วก็
บทบาทขององคาพยพอื่นๆก็ไม่เข้มแข็ง อันนี้อาจจะเนื่องมาจากรัฐธรรมนูญฉบับ
ปัจจุบันทำให้รัฐบาลมีความเข้มแข็ง ประกอบกับนโยบายของรัฐบาลที่มีคนมักพูด
ว่าเป็น ประชานิยม แล้วก็ได้รับการสนับสนุนจากประชาชน อันนี้ไม่ได้ เชียร์
รัฐบาลแต่มันเป็นอย่างนั้นจริงๆ ผลการเลือกตั้งที่ผ่านมาก็ชัดเจน...¹⁵

และเจิมศักดิ์ ปิ่นทอง ให้สัมภาษณ์ว่า

...นักข่าวสมัยนี้ทำกันเป็นประเพณี ข่าวนี้จะได้ออกไหม ถ้านักข่าวเริ่มถามตัวเอง
ว่า ข่าวนี้จะได้ออกไหม มันจบแล้ว เพราะข่าวก็คือข่าว ข่าว คือ สิ่งที่เราให้

¹⁴ สัมภาษณ์ กรวี ธัญตุลย์, บรรณาธิการฝ่ายข่าวการเมือง ช่อง 3, 4 มีนาคม 2548.

¹⁵ สัมภาษณ์ อติศักดิ์ ศรีสม, ผู้ดำเนินรายการทรงสถณการณ ช่อง 11,

ประชาชนรู้ มันบอกถึงการเซ็นเซอร์ตัวเอง โดย บก. รีไรเตอร์ไม่เขียน หรือเบี่ยงประเด็น เซ็นเซอร์ตัวเองทั้งกระบวนการ จนนักข่าวสมัยนี้ทำไปทำมาบอกว่า เขียนไปก็เซ็นเซอร์อยู่ดี ก็เซ็นเซอร์ตั้งแต่ต้นเลยว่า ข่าวอย่างนี้อ่าไปออกมันเลย...¹⁶

ตารางที่ 5.3 เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิทั้งสามกลุ่มที่มีต่อการประเมินการทำหน้าที่ทางการเมืองของรายการข่าวประจำวัน พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่มีความคิดเห็นไปในทางเดียวกัน ในประเด็นเกี่ยวกับคุณภาพของเนื้อหาทางด้านการเมืองที่อ่อนลง เนื่องจากปัจจัยการแข่งขัน ปัจจัยด้านรัฐและระบบทุน นอกจากนี้ ในกลุ่มผู้ดำเนินรายการทางการเมืองบางส่วนกลับมองว่า เป็นเพราะความอ่อนแอของฝ่ายค้านและองค์กรอื่นๆ ในการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล ทำให้เนื้อหาที่นำเสนอถูกมองว่ามีความโน้มเอียงไปทางฝ่ายรัฐบาลมากไป

¹⁶ สัมภาษณ์ เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง, ผู้ดำเนินรายการลานบ้านลานเมือง, รายการขอสืบด้วยคน ทางช่อง 9 และรายการเหรียญสองด้าน, ตามหาแก่นธรรม ทางช่อง 11, 17 มีนาคม 2548.

ตารางที่ 5.3

แสดงความคิดเห็นที่มีต่อการประเมินการทำหน้าที่ทางการเมืองของรายการข่าวประจำวัน

หัวข้อสัมภาษณ์	กลุ่มนักวิชาการ (5)	กลุ่มผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการ (5)	กลุ่มผู้ดำเนินรายการ (3)
3. การประเมินการทำหน้าที่ทางการเมืองของรายการข่าวประจำวัน	1. รายการข่าวของสถานีโทรทัศน์ ค่อนข้างอย่างมากในเรื่องของการทำหน้าที่เสนอข่าวสารข้อเท็จจริง การนำเสนอข้อมูลที่หลากหลาย ครอบคลุมทุกฝ่าย แต่มุ่งเน้นเนื้อหาอันดับหนึ่งถึงมากที่สุด โดยมีการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาเสนอที่มีสีสันมากขึ้น 2. รายการข่าวของสถานีโทรทัศน์มีการแข่งขันกันมากขึ้น แต่เป็นไปในเชิงเพื่อผลประกอบการประจักษ์ทางธุรกิจมากกว่าประชาชน	1. รายการข่าวของสถานีโทรทัศน์ ค่อนข้างอย่างมากในเรื่องของการทำหน้าที่เสนอข่าวสารข้อเท็จจริง การนำเสนอข้อมูลที่หลากหลาย ครอบคลุมทุกฝ่าย แต่มุ่งเน้นเนื้อหาอันดับหนึ่งถึงมากที่สุด โดยมีการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาเสนอที่มีสีสันมากขึ้น 2. รายการข่าวของสถานีโทรทัศน์ มีการแข่งขันกันมากขึ้น แต่เป็นไปในเชิงเพื่อผลประโยชน์ทางธุรกิจมากกว่าประชาชน	1. รายการข่าวของสถานีโทรทัศน์ ค่อนข้างอย่างมากในเรื่องของการทำหน้าที่เสนอข่าวสารข้อเท็จจริง การนำเสนอข้อมูลที่หลากหลาย ครอบคลุมทุกฝ่าย แต่มุ่งเน้นเนื้อหาอันดับหนึ่งถึงมากที่สุด โดยมีการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาเสนอที่มีสีสันมากขึ้น 2. กลยุทธ์การให้สื่อของรัฐบาลทำให้สื่อโทรทัศน์จำเป็นต้องนำเสนอข่าวของรัฐบาลมากกว่าฝ่ายอื่น เพราะความเคลื่อนไหวของรัฐบาลเป็นหน้าที่ของ

ตารางที่ 5.3 (ต่อ)

หัวข้อสัมภาษณ์	กลุ่มนักวิชาการ (5)	กลุ่มผู้บริหารและผูปฏิบัติกร (5)	กลุ่มผู้ดำเนินรายการ (3)
3. การประเมินการทำหน้าที่ทาง การเมืองของรายการข่าวประจำวัน	3. รายการข่าวของสถานีโทรทัศน์ กลายเป็นเครื่องมือในการสื่อสารของ รัฐบาลสู่ประชาชนเพราะนำเสนอแต่ ข่าวของรัฐบาล	3. กลุ่มทกการใช้สื่อของรัฐบาลทำให้สื่อ โทรทัศน์จำต้องนำเสนอข่าวของ รัฐบาลมากกว่าฝ่ายอื่น เพราะความ เคลื่อนไหวของรัฐบาลเป็นหน้าที่ของ สื่อต้องรายงานข่าวสารให้ประชาชน ทราบอยู่แล้ว	สื่อต้องรายงานข่าวสารให้ประชาชน ทราบอยู่แล้ว
	4. รายการข่าวของสถานีโทรทัศน์ จำเป็นต้องลดละหน้าที่เพราะต้องปรับ ตนเองในอยู่กับอำนาจรัฐที่มาพร้อม กับอำนาจทุนเพื่อจะได้สามารถทำงาน ได้ต่อไป		

4. การประเมินการทำหน้าที่ทางการเมืองของรายการทางการเมือง

ในการแสดงทรรศนะที่มีต่อการประเมินการทำหน้าที่ทางการเมืองของรายการทางการเมือง สามารถประมวลทรรศนะของผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละกลุ่มได้ดังต่อไปนี้

กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่ โดยเฉพาะกลุ่มนักวิชาการ กลุ่มผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการส่วนใหญ่ ประเมินว่า รูปแบบรายการทางการเมืองที่เพิ่งเริ่มเกิดขึ้นมาตั้งแต่ ปี 2546 เป็นลักษณะการสร้างจุดขายและภาพลักษณ์ให้แก่สถานีนั้นๆมากกว่า จะมุ่งเน้นรายการที่ตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล บางท่านให้ความคิดเห็นว่า น่าจะเรียกว่า เป็นรายการประเภทเกาะกระแสของสังคมมากกว่าจะมุ่งไปที่เนื้อหาการเมืองเพียงด้านเดียว เพราะเนื้อหาที่เป็นกระแสสังคมส่วนใหญ่สามารถนำเสนอในเชิงเจาะลึกได้มากกว่า และสามารถเรียกความนิยมจากผู้ชมได้ง่ายกว่า นอกจากนี้จุดขายของรายการก็อยู่ที่ผู้ดำเนินรายการด้วย ซึ่งบางท่านมีภาพลักษณ์ของความเป็นคนข่าว มีความน่าเชื่อถือและสไตล์ในการดำเนินรายการที่จะสามารถเรียกผู้ชมให้ติดตามชมได้ไม่ยากเช่นกัน ดังที่ วิทยากร ท่อแก้ว ให้สัมภาษณ์ว่า

...เนื้อหาการเมืองที่จะเป็นประโยชน์อะไรก็น้อยแค่นั้น มันก็ขึ้นอยู่กับ Agenda ที่เขาตั้งขึ้นมา แล้วก็ gatekeeper ว่า เขาจะเลือกใครมาออก แต่ประเด็นที่หยิบเข้ามา ไม่มี solution กับหน่วยงานที่ต้องเข้าไปแก้ไข แต่มันเหมือนกับขยายหรือตีแผ่ปัญหาเหล่านั้นออกมา ซึ่งมันก็เป็นลักษณะจุดขายของเขา ให้คนได้ติดตามดูเท่านั้นเอง แต่ว่าจะประเทืองปัญญาทางการเมืองมากขึ้นหรือเปล่านั้นก็ไม่ใช่...¹⁷

สำหรับกลุ่มผู้ดำเนินรายการทางการเมืองส่วนใหญ่ ประเมินว่า การทำหน้าที่ในทางการเมืองไม่สามารถทำได้ร้อยเปอร์เซ็นต์ แต่พยายามที่จะทำให้ได้ใกล้เคียงที่สุด เพราะต้องยอมรับว่าการทำงานจำต้องปรับตัวเอง มิเช่นนั้นก็จะไม่มีรายการอย่างนี้ออกมา รูปแบบรายการอาจจะไม่สามารถวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ได้อย่างลึกซึ้ง แต่เนื้อหาของรายการก็สามารถทำให้คนบางกลุ่มที่เบื่อหน่ายการชมละครหันมาสนใจติดตามข่าวสารแทนได้ซึ่งก็สร้างผลดีแก่ผู้ชมที่มีทางเลือกเพิ่มขึ้น รวมทั้งในส่วนของโทรทัศน์ของรัฐ ต้องยอมรับในพันธกิจของทางสถานีทำให้ไม่สามารถทำงานได้เต็มที่ นอกจากนี้ บรรยายากศทางการเมืองที่เกิดขึ้นในช่วงรัฐบาล

¹⁷สัมภาษณ์ วิทยากร ท่อแก้ว, คณะบดีคณะนิเทศศาสตร์

พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ที่รัฐบาลมีเสียงข้างมากในสภาทำให้การทำงานมีความลำบากมากขึ้น
ดังที่ กนก รัตนวงศ์สกุล ให้สัมภาษณ์ว่า

...การทำรายการสมัยนี้ นักวิชาการก็ต้องรู้ว่า คือนักวิชาการก็ไม่เ่งพอที่จะไม่รู้
พฤติกรรมของรัฐบาล คุณก็รู้ว่า ถ้ารัฐบาลชุดนี้มีอุปนิสัยแบบนี้ แล้วคุณจะให้คน
จัดรายการไม่ adapt ตัวเองเลย เคยพูดที่ออกอย่างไร ก็พูดอย่างนั้น สักวันหนึ่งก็จะ
ไม่มีเลย มันก็จะไม่มีคนจัดรายการอย่างนี้เลย ลู้ มีเราไว้ แล้วเราพูดแบบอ้อมๆพูด
เหน็บๆพูดแซวๆ สนุกสนาน แต่ว่าถ้าคุณเป็นแฟนประจำคุณจะรู้ละ โอเคพูดแล้ว
เพียงแต่อีกสัปดาห์หนึ่งเท่านั้นเอง...¹⁸

ตารางที่ 5.4 เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิทั้งสามกลุ่มที่มีต่อการ
ประเมินการทำหน้าที่ทางการเมืองของรายการทางด้านการเมือง พบว่า กลุ่มนักวิชาการกับกลุ่ม
ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันโดยให้ความสำคัญไปที่ รูปแบบรายการเป็น
การสร้างจุดขายของรายการและองค์กรรมมากกว่า ซึ่งสวนทางกับกลุ่มผู้ดำเนินรายการที่แย้งว่า การ
ทำหน้าที่ทางการเมืองในปัจจุบันผู้ดำเนินรายการเองจำต้องปรับตัวเองเช่นเดียวกัน เพื่อให้รายการ
เหล่านี้เกิดขึ้นและคงอยู่ได้

¹⁸สัมภาษณ์ กนก รัตนวงศ์สกุล, ผู้ดำเนินรายการข่าวเช้า ช่อง7 และรายการคุยคุ้ยข่าว
ทางช่อง 9, 19 เมษายน 2548.

ตารางที่ 5.4
แสดงความคิดเห็นที่มีต่อการประเมินการทำหน้าที่ทางการเมืองของรายการทางด้านการเมือง

หัวข้อสัมภาษณ์	กลุ่มนักวิชาการ (5)	กลุ่มผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการ (5)	กลุ่มผู้ดำเนินรายการ (3)
4. การประเมินการทำหน้าที่ทางการเมืองของรายการทางด้านการเมือง	1. รายการส่วนใหญ่มีกลยุทธ์ในกาสร้างจุดขายจากผู้ดำเนินรายการเพื่อดึงดูดผู้ชมมากขึ้น	1. รายการส่วนใหญ่มีกลยุทธ์ในการสร้างจุดขายจากผู้ดำเนินรายการเพื่อดึงดูดผู้ชมมากขึ้น	1. การวิเคราะห์เนื้อหาทางด้านการเมืองที่นำเสนอจะไม่เจาะลึกแต่จะไปมุ่งเน้นเนื้อหาทางด้านสังคมที่ประชาชนกำลังสนใจมากกว่าซึ่งมันไม่กระทบต่อการเมืองมากนัก
	2. การวิเคราะห์เนื้อหาทางด้านการเมืองที่นำเสนอจะไม่เจาะลึกแต่จะไปมุ่งเน้นเนื้อหาทางด้านสังคมที่ประชาชนกำลังสนใจมากกว่าซึ่งมันไม่กระทบต่อการเมืองมากนัก	2. การวิเคราะห์เนื้อหาทางด้านการเมืองที่นำเสนอจะไม่เจาะลึกแต่จะไปมุ่งเน้นเนื้อหาทางด้านสังคมที่ประชาชนกำลังสนใจมากกว่าซึ่งมันไม่กระทบต่อการเมืองมากนัก	2. รูปแบบรายการที่มีอยู่เป็นลักษณะของสีสันมากกว่าความหลากหลาย ในแง่ประโยชน์ที่ประชาชนควรจะได้รับ

ตารางที่ 5.4 (ต่อ)

หัวข้อสัมมนา	กลุ่มนักวิชาการ (5)	กลุ่มผู้บริหารและผู้ประกอบการ (5)	กลุ่มผู้ดำเนินรายการ (3)
4. การประเมินการทำหน้าที่ทางการเมืองของของรายการทางด้านการเมือง	3. รูปแบบรายการมีลักษณะหลากหลาย แตกต่างกันไปตามสไตล์ของผู้ดำเนินรายการ แต่ลักษณะการวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมืองไม่แตกต่างกันมากนัก	3. รูปแบบรายการมีลักษณะหลากหลาย แตกต่างกันไปตามสไตล์ของผู้ดำเนินรายการ แต่ลักษณะการวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมืองไม่แตกต่างกันมากนัก	3. การนำเสนอเนื้อหาทางด้านการเมืองประเภทรายการสนทนา มีความลำบากในการเป็นกลางมากนัก เนื่องจากการถ่วงดุลของแต่ละฝ่ายไม่สมดุลกัน

5. การประเมินพฤติกรรมการเปิดรับรายการทางด้านการเมืองของประชาชน

ในการแสดงทรรศนะที่มีต่อการประเมินพฤติกรรมการเปิดรับรายการทางด้านการเมืองของประชาชน สามารถประมวลทรรศนะของผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละกลุ่มได้ดังต่อไปนี้

กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่ ประเมินว่า ประชาชนมีความตื่นตัวมากขึ้นในการเปิดรับข้อมูลข่าวสารทางด้านการเมือง เนื่องจาก ปัจจัยการเข้าถึงของสื่อโทรทัศน์และการพัฒนารูปแบบรายการข่าวประจำวันและรายการทางด้านการเมืองที่มีการแข่งขันกันอย่างสูง ทำให้ประชาชนมีทางเลือกในการรับชมเพิ่มขึ้น แต่ส่วนใหญ่ เชื่อว่า ประชาชนจำนวนมากเปิดรับข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์เพียงอย่างเดียว โดยที่ไม่ค่อยได้เปิดรับข้อมูลจากสื่ออื่นๆ เช่น หนังสือพิมพ์ เป็นส่วนประกอบในการประเมินข่าวสารต่างๆที่ออกมาในแต่ละวันเพราะบทความในหนังสือพิมพ์จะมีการวิเคราะห์ในเชิงลึกมากกว่าในสื่อโทรทัศน์ ข้อสังเกตจากการสัมภาษณ์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างประเมินจากผลการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2548 ที่ผ่านมา ที่พรรคไทยรักไทยได้คะแนนเสียง 377 เสียงจากทั้งหมด 500 เสียงในสภาผู้แทนฯ นอกจากนี้ ส่วนใหญ่มองเรื่องกลยุทธ์การส่งข้อความทางโทรศัพท์มือถือ เพื่อมาร่วมโหวตความคิดเห็นต่างๆในรายการที่เรียกว่า การส่ง SMS (Short Message Service) ว่า เป็นกลยุทธ์ที่ทำให้ประชาชนสิ้นเปลืองและไม่ได้เกิดประโยชน์ใดๆมากไปกว่าเป็นเรื่องธุรกิจของของผู้ประกอบการโทรศัพท์มือถือที่จะได้เงินจากกลยุทธ์นี้มากกว่า

ผู้ทรงคุณวุฒิในกลุ่มนักวิชาการทั้งหมด แสดงความคิดเห็นว่า พฤติกรรมการเปิดรับสารทางด้านการเมืองของประชาชนเป็นไปตามทฤษฎีการเลือกเปิดรับ โดยเชื่อว่า ประชาชนมีทางเลือกในการเปิดรับข่าวสารมากขึ้น จากเดิมที่ช่วงเวลาส่วนใหญ่ในโทรทัศน์จะเน้นรายการทางด้านบันเทิงเป็นส่วนใหญ่แต่ในช่วงตั้งแต่ปี 46 - 47 สัดส่วนของเวลาที่มีการปรับเปลี่ยนให้กับรายการที่มีสาระบันเทิง (Infotainment) มากขึ้น ประชาชนบางกลุ่มที่เบื่อหน่ายการชมละครโทรทัศน์จึงเลือกเปิดรับรายการที่มีสาระบันเทิงแทน ทำให้ดูเหมือนว่าประชาชนตื่นตัวขึ้น แต่ถึงอย่างไรข่าวสารที่เปิดรับก็เป็นแต่ข่าวสารที่มาจากฝ่ายรัฐบาลฝ่ายเดียว ดังที่ วิทยากร ห่อแก้ว ให้สัมภาษณ์ว่า

...ผมว่าคนก็มีความตื่นตัวมากขึ้น เพราะว่าสื่อโทรทัศน์มันกระจายได้มากขึ้น แล้วก็ตื่นตัวทางการเมืองมากขึ้นด้วย เพราะฉะนั้น สื่อโทรทัศน์มันก็ยังเป็นสื่อที่ทรงอิทธิพลอยู่ว่า มีอะไรก็ดูจากโทรทัศน์ คนก็รู้ว่า นายจะไปที่ไหน ทำอะไร ใครทำอะไร อย่างไร อย่างไร ฝ่ายค้านถูกว่าอย่างไร ประเด็นเป็นอย่างไร เพราะว่า

ประเด็นความสำคัญโทรทัศน์ไทยยังให้ความสำคัญกับประเด็นของฝ่ายที่มีอำนาจ ฝ่ายรัฐกับฝ่ายทุน ถูกกำหนดประเด็นในการเสนอให้ประชาชน การตื่นตัวมากขึ้นแต่ขณะเดียวกันบางภาพก็ถูกปิดกั้นโดยฝ่ายทางด้านการเมือง ทำให้ไม่เกิดความ balance ทางข่าวสาร ทำให้สื่อบุคคลต้องเข้ามาทำหน้าที่เป็น opinion leader เอง จะเห็นได้จากการเลือกตั้งที่ผ่านมาที่รัฐบาลไม่ได้ สส.ทางสามจังหวัดชายแดนภาคได้เลย...¹⁹

และอุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ ให้สัมภาษณ์ว่า

...การส่ง sms ถูกใช้ให้เชื่อว่า การส่ง sms เป็นการมีส่วนร่วมในฐานะเป็นพลเมือง แต่จริงๆจ่ายเงินเยอะเหลือเกิน เพราะความเห็นเหล่านั้นไม่ได้ถูกรวบรวมขึ้นมาเป็นมติสาธารณะ ไม่ได้เป็นคำถามประเด็นซีเรียส ไม่ได้ทำให้เรา organize กันขึ้นมาเป็นพลเมืองที่มีผลต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง คุณให้เรา vote แล้วเอาความคิดเห็นนั้นไปใช้ไหม เราถูกหลอกตาให้ใครเข้าไป ของเราขึ้นแล้วละ เราก็ happy ไม่ใช่ ไม่ได้เรียกว่า ประชาธิปไตย...²⁰

ผู้ทรงคุณวุฒิในกลุ่มผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการทางโทรทัศน์ส่วนใหญ่ แสดงความคิดเห็นว่า การแข่งขันกันของรายการข่าวทำให้คนดูมีทางเลือกมากขึ้น รายการข่าวและรายการทางด้านการเมืองแต่ละรายการมีการพัฒนารูปแบบในการนำเสนอมากขึ้น เช่น การเล่าข่าวที่เกิดขึ้นในช่วงเช้า ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ที่ไม่ชอบการอ่านหนังสือพิมพ์จึงหันมาเสพข่าวช่วงเช้าได้ทราบความเคลื่อนไหวต่างๆทำให้แต่ละสถานีต้องมีการพัฒนาเพื่อรักษาคุณภาพของรายการไปด้วย เนื่องจากถ้าการนำเสนอไม่ดีก็จะมีคนดูเช่นเดียวกัน ดังที่ สุรินทร์ แปลงประสพโชค ให้สัมภาษณ์ว่า "...ผมว่าผู้ชม เปลี่ยนไปเยอะนะ ในแง่ของการบริโภคข่าวสาร มีทางเลือกมากขึ้นจากการที่มีทางเลือกมากขึ้น ผู้ชมก็เกิดการคาดหวังสูงไปด้วย เพราะฉะนั้นสื่อไหนไม่พัฒนาอยู่ไม่ได้ในยุคนี้ พัฒนาก็ต้องแข่งกับช่องอื่นด้วย..."²¹

¹⁹สัมภาษณ์ วิทยาธร ท่อแก้ว, คณบดีคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2 มีนาคม 2548.

²⁰สัมภาษณ์ อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์, อาจารย์ประจำคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 17 กุมภาพันธ์ 2548.

²¹สัมภาษณ์ สุรินทร์ แปลงประสพโชค, ผู้อำนวยการสำนักข่าวช่อง 11, 8 มีนาคม 2548.

และวิโชค อาจหาญ ให้สัมภาษณ์ว่า

...คนส่วนใหญ่ทันสมัยขึ้น ตามข่าวมากขึ้น แล้วรู้ว่าควรบริโภคแบบไหน แล้วรู้ว่าอะไรไม่เป็นพิษ เป็นภัย คนเดียวนี้อลาดขึ้น จับได้ว่า คนนั้นพูดไม่มีน้ำหนัก สักแต่ว่าพูดอย่างเดียว แต่ไม่ได้นำไปสู่การปฏิบัติ พูดอย่างเดียวแต่ไม่มีข้อเสนอแนะ รายการเหล่านั้นมันจะถูกจางลง...²²

ผู้ทรงคุณวุฒิในกลุ่มผู้ดำเนินรายการทางด้านการเมือง ให้การประเมินด้วยเสียงส่วนมาก ว่า รูปแบบของรายการที่มีการเปลี่ยนแปลงด้วยการทำให้การเมืองเป็นเรื่องเบาและเทคนิคการนำเสนอสามารถดึงดูดประชาชนกลุ่มอื่นๆหันมาสนใจมากขึ้น เช่น กลุ่มเด็กและวัยรุ่น เป็นต้น โดยเฉพาะการสร้างส่วนร่วมให้ผู้ชมสามารถส่งความคิดเห็นเข้ามาในรายการด้วยการส่ง SMS ทำให้ผู้ดำเนินรายการสามารถทราบได้ว่า เรื่องที่กำลังนำเสนอทิศทางของผู้ชมเป็นอย่างไร และต้องการได้ข้อมูลอะไร ซึ่งถือเป็นเรื่องที่ดีที่ทำให้ผู้ดำเนินรายการสามารถทราบความเคลื่อนไหวของประชาชนได้ อย่างไรก็ตาม เสียงข้างน้อยกลับมองว่าถึงอย่างไร ประชาชนมีความเท่าทันสื่อโทรทัศน์พอสมควร ทราบดีว่ารายการที่นำเสนออยู่ ณ ปัจจุบัน เป็นการนำเสนอข้างเดียว มีการครอบงำสูงแต่ที่ดูเพราะไม่มีทางเลือก ดังที่ กนก รัตนวงศ์สกุล ให้สัมภาษณ์ว่า

...ประเด็น SMS สำหรับผม ผมเห็นด้วย และผมยอมรับว่าผมติด ถ้าเกิดดูทีวี SMS ในรายการข่าว ไม่เหมือน SMS ในรายการอื่นๆ การส่งข้อความเข้าไปหรือการโหวต ผมว่ามันมีประโยชน์ มันทำให้ทุกคนเหมือนกับผู้ใช้สื่อข่าวได้แน่นอนผมกับคุณสรยุทธ นั่งอยู่หน้าจอ ผมยอมรับว่าที่อำนาจเจริญ จู่ๆก็อากาศหนาวขึ้นมา สักพักก็เข้ามาดลุ่มเลยว่าย โยธธหนาว นครราชสีมา อากาศเย็น คุณไม่มีทางเร็วกว่าคนดู ข่าวเกิดที่ไหนก็จะมีคนส่งข่าวมาให้เรา อะไรจะสะดวกเท่ากับ SMS โทรศัพท์ยังไม่สะดวกเท่านี้ เร็วเท่านี้ บางทีโทรศัพท์ไปห้องส่งไม่มีคนรับ แต่ไม่ต้องเลยมือถือกดปุ่มมาที่ผู้ดำเนินรายการเลยใช้เวลาไม่เกิน 5 นาที อยากจะให้มองตรงนี้...²³

และอดิศักดิ์ ศรีสม กล่าวว่า

...ประเด็น sms มันช่วยในเรื่องการสื่อสารกับประชาชนดีขึ้น ดีขึ้นมาก ได้รับทราบทิศทางของคนดูมากขึ้น อันหนึ่งที่บอกตั้งแต่ต้นว่า 2 – 3 factor ที่เป็นตัวกำหนด

²²สัมภาษณ์ วิโชค อาจหาญ, หัวหน้าฝ่ายข่าว ช่อง 9 , 21มีนาคม.2548

²³สัมภาษณ์ กนก รัตนวงศ์สกุล, ผู้ดำเนินรายการข่าวเช้า ช่อง7 และรายการคุยคุ้ยข่าว ทางช่อง 9, 19 เมษายน 2548.

ในเรื่องของการดำเนินงานทางรายการ มันก็มีภาคประชาชนอยู่ด้วยละ เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย โดนด่าไม่โดนด่า เป็นเรื่องที่เขากำลังเล่นอยู่กับฟองสบู่ของประชานิยม มันก็เป็นในลักษณะที่ว่าก็นำเสนอแล้วประชาชนว่าอย่างไร ต้องการทราบรายละเอียดในนโยบายช่วงไหน จะให้เราติดตาม ก็ถือว่าโอเค ชัดเจนมากขึ้น รู้มากขึ้นเพราะช่องทางมันกว้างขึ้น...²⁴

ตารางที่ 5.5 เป็นการเปรียบเทียบการประเมินพฤติกรรมกาเปิดรับรายการทางด้านการเมืองของประชาชนของทั้ง 3 กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ โดยทางกลุ่มนักวิชาการ ให้ความสำคัญถึงปรากฏการณ์การแข่งขันกันของผู้ทำรายการต่างๆด้วยกลยุทธ์ในการนำเสนอ การขยายช่วงเวลาข่าว ทำให้คนดูมีทางเลือกในการเลือกรับชมมากขึ้น แต่มีข้อหันมาสนใจการเมืองเพิ่มขึ้น กลุ่มผู้บริหารและผู้ประกอบการเชื่อว่า การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการนำเสนอเป็นการสร้างให้ประชาชนได้หันมาสนใจเสขข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์มากขึ้น แต่ทั้งสองกลุ่มมีมุมมองในเรื่อง การใช้ SMS ในการเข้าไปมีส่วนร่วมในรายการว่า เป็นเรื่องของธุรกิจและเป็นการสร้างความเชื่อให้แก่ผู้ชมว่า วิธีนี้จะเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมในแบบประชาธิปไตย ซึ่งขัดแย้งกับผู้ดำเนินรายการว่า การส่ง SMS เป็นรูปแบบการสื่อสารที่ดีระหว่างผู้ดำเนินรายการและผู้ชมทำให้สามารถเข้าใจทิศทางของผู้ชมได้

²⁴สัมภาษณ์ อติศักดิ์ ศรีสม, ผู้ดำเนินรายการกรอสรณการณ ของ 11, 2 มีนาคม

แสดงความคิดเห็นที่มีต่อการประเมินพฤติกรรมการเปิดรับรายการทางด้านการเมืองของประชาชน

หัวข้อสัมภาษณ์	กลุ่มนักวิชาการ (5)	กลุ่มผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการ (5)	กลุ่มผู้ดำเนินรายการ (3)
5. การประเมินพฤติกรรมการเปิดรับรายการทางด้านการเมืองของประชาชน	1. กลยุทธ์การมีส่วนร่วมในรายการ เช่น การส่ง SMS ทำให้ประชาชนถูกใช้ให้มีส่วนร่วม ภายใต้ผลประโยชน์ทางธุรกิจ	1. การแข่งขันกันพัฒนารายการทางด้านการเมืองโดยเน้นการทำเนื้อหาการเมืองมีรูปแบบที่แตกต่างไป เพิ่มขึ้น ทำให้ประชาชนหันมาสนใจข่าวสารการเมืองมากขึ้น	1. การแข่งขันกันพัฒนารายการทางด้านการเมืองโดยเน้นการทำเนื้อหาการเมืองมีรูปแบบที่แตกต่างไป เพิ่มขึ้น ทำให้ประชาชนหันมาสนใจข่าวสารการเมืองมากขึ้น
	2. ปัจจัยการเข้าถึงของเทคโนโลยีโทรทัศน์และความเคลื่อนไหวของรัฐบาลชุดนี้ ทำให้ประชาชนสนใจติดตามรายการทางด้านการเมืองเพิ่มขึ้น	2. การแข่งขันกันพัฒนารายการทางด้านการเมืองของแต่ละสถานีสร้างทางเลือกให้แก่ประชาชนเพิ่มมากขึ้น	2. กลยุทธ์การมี SMS ในรายการทางด้านการเมืองส่วนใหญ่ ช่วยให้เกิดการสื่อสารระหว่างผู้ดำเนินรายการกับคนดู
	3. ประชาชนส่วนหนึ่งดูรายการประเภทนี้แต่เชื่อว่ามีครบรอบำ แต่ที่ดูเพราะ	3. กลยุทธ์การมีส่วนร่วมในรายการ เช่น การส่ง SMS ทำให้ประชาชน	3. ประชาชนส่วนหนึ่งดูรายการประเภทนี้แต่เชื่อว่ามีครบรอบำ

ตารางที่ 5.5 (ต่อ)

หัวข้อสัมภาษณ์	กลุ่มนักวิชาการ (5)	กลุ่มผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการ (5)	กลุ่มผู้ดำเนินรายการ (3)
5. การประเมินพฤติกรรมการเปิดรับรายการทางด้านการเมืองของประชาชน	ไม่มีทางเลือก	ถูกทำให้มีส่วนร่วม ภายใต้ผลประโยชน์ทางธุรกิจ 4. ประชาชนส่วนใหญ่ในปัจจุบันรู้เท่าทันสื่อพอสมควร เนื่องจากมีช่องทางหลากหลายในการเปิดรับข้อมูลข่าวสารนอกจากสื่อโทรทัศน์	แต่ที่ดูเพราะไม่มีทางเลือก

6. การประเมินภาพรวมการใช้สื่อโทรทัศน์ของรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร

ในการแสดงทรรศนะที่มีต่อการประเมินภาพรวมการใช้สื่อโทรทัศน์ของรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร สามารถประมวลทรรศนะของผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละกลุ่มได้ดังต่อไปนี้

ผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่ได้แสดงความคิดเห็นว่า รัฐบาลนี้มีการใช้สื่อโทรทัศน์ได้อย่างคุ้มค่าและเต็มที่ โดยเฉพาะ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งในฐานะนายกรัฐมนตรีย่อมต้องถูกนำเสนอในรายการข่าวอยู่เป็นประจำอยู่แล้ว โดยเฉพาะการใช้สื่อโทรทัศน์ช่อง 11 และช่อง 9 ซึ่งเป็นสื่อของรัฐ ที่มีหน้าที่โดยตรงในการเผยแพร่นโยบายและกิจกรรมของรัฐบาล หลายท่านเห็นตรงกันว่าฝ่ายรัฐบาลโดยเฉพาะพรรคไทยรักไทยมีทีมงานในการดูแลบริหารการใช้สื่อโทรทัศน์ทำให้ในตลอด 4 ปีที่ผ่านมา ประชาชนจะได้เห็นกิจกรรมของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีในกิจกรรมต่างๆ อย่างเต็มที่ ซึ่งช่วยสร้างภาพการจดจำแก่ประชาชนโดยตลอด

ผู้ทรงคุณวุฒิในกลุ่มนักวิชาการ แสดงความคิดเห็นในทางเดียวกันว่า การใช้สื่อโทรทัศน์ของรัฐบาลในตลอดช่วง 4 ปีที่ผ่านมา มีการดำเนินการภายใต้กลยุทธ์ทางการตลาดอย่างเป็นขั้นตอน แต่เป็นไปตามทฤษฎีเข็มฉีดยา คือ เน้นการสื่อสารที่เข้าถึงประชาชนแบบพุดทางเดียวจากบนลงล่าง เน้นการโฆษณาชวนเชื่อเพื่อเสนอนโยบายประชานิยม และสื่อสารออกมาด้วยกิจกรรมและการโฆษณาถึงผลสำเร็จของนโยบายต่างๆ ด้วยตัวเลขทางเศรษฐกิจ บางท่านเชื่อว่าทีมบริหารสื่อของรัฐบาลชุดนี้เข้าใจธรรมชาติของคนที่มีพฤติกรรมเลือกเสพสื่อโทรทัศน์มากกว่าสื่อหนังสือพิมพ์อยู่แล้ว จึงเป็นการง่ายที่จะเลือกใช้สื่อโทรทัศน์ในการจัดการทุกอย่างที่เกี่ยวกับภาพลักษณ์ของรัฐบาล โดยเฉพาะตัวนายกรัฐมนตรี ดังที่ อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ ให้สัมภาษณ์ว่า

...รัฐบาลนี้ใช้สื่อทีวีเต็มที่โดยเฉพาะในเรื่องของข่าว เขามีกลยุทธ์เยอะ เช่น สมัยคุณประชัย ตอนดำรงตำแหน่งก็จะไปออกรายการ เจาะใจ เพื่อยืนยันว่าภาพลักษณ์ยังดีอยู่ ในขณะที่ชีวิตจริงก็มีความขัดแย้ง ทั้งในกระทรวงยุติธรรม กระทรวงมหาดไทย ออกทีวีเพื่อสร้างภาพบวก เป็นตงฉินเป็นอะไรที่มีสะอาด นี่ก็เป็นวิธีใช้แบบหนึ่ง นายกก็มีข่าวในโทรทัศน์ตลอดเวลา มันจะได้ที่จะเป็นข่าว ดังนั้น การสร้างข่าวใหญ่ก็ถูกใช้ ที่หนักข้อไปอีกในระหว่าง 4 ปียิ่งใกล้เลือกตั้ง คือ การแถลงครบรอบกิจกรรมของกระทรวงต่างๆ มีการปล่อยสเปคตเยอะ สเปคตความสำเร็จของงานต่างๆ ตัวรัฐมนตรีปรากฏตัวไปหมดตลอดเวลาช่วงปี 47 พอใกล้เลือกตั้งหนักเลยจะเกี่ยวไม่เกี่ยวจะปรากฏหมดละ สดางค์ทุ่มไปเท่าไรก็ไม่รู้ ใช้ฟรีบ้าง ไม่ฟรีบ้างโดยใช้งบกระทรวงเยอะ คือ งบมัน

ไปลงเรื่องการสื่อสารเพื่อโฆษณาชวนเชื่อมาก ใช้ทั้งรายการข่าว รายการที่เป็นสารบันเทิง ใช้ทั้งรายการที่เป็น สปอตรณรงค์เพื่อสังคม รณรงค์งานราชการใช้มาก และใช้เสียง และภาพนายกและรัฐมนตรีต่างๆ เราก็จะเห็นภาพของความสามารถที่จะยึดกุม เข้าใจธรรมชาติสื่อ เข้าใจธรรมชาติจิตวิทยาสังคมของประชาชนในการรับสื่อ ว่า พูดซ้ำๆ พูดในเรื่องที่จริง พูดในเรื่องที่ดูเป็นผลสำเร็จ...²⁵

ผู้ทรงคุณวุฒิในกลุ่มผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการประจำสถานีโทรทัศน์ และกลุ่มผู้ดำเนินรายการทางด้านการเมือง ส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับ กลยุทธ์ในการบริหารสื่อโทรทัศน์ของรัฐบาลโดยเฉพาะประเด็นการนำเสนอข่าวของรัฐบาลที่ฝ่ายรัฐบาลเป็นผู้สร้างข่าวต่าง ๆ ออกมา และสื่อโทรทัศน์ต้องตามกระแสของรัฐบาลอยู่ตลอด เนื่องจากหน้าที่ของการนำเสนอข่าวสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเคลื่อนไหวของรัฐบาล มันไม่สามารถละได้ที่จะไม่นำเสนอ แต่ทุกคนยอมรับว่า การรู้จักใช้สื่อโทรทัศน์ของฝ่ายรัฐบาลต่างหากที่ทำให้ฝ่ายรัฐบาลประสบความสำเร็จในการสื่อสารถึงประชาชน เพราะมีความเข้าใจธรรมชาติของสื่อ และรู้จักสร้างกลยุทธ์ในการดึงความสนใจสื่ออยู่ตลอดเวลา ทำให้สื่อเองก็ชอบและเต็มใจที่จะนำเสนออยู่แล้ว ดังที่ สุรินทร์ แปลงประสพโชค ให้สัมภาษณ์ว่า

...ในเรื่องของการใช้สื่อ รัฐบาลไม่ได้บังคับอะไร ทุกสื่อเต็มใจจะนำเสนอ เช่น พวกรุ่นนี้นายกเปิดทำเนียบเพื่อจัดพิธีรับราชโองการ เชื้อสลิ้อถ่ายทอดทุกช่อง การได้ข่าวมา ความสะดวกของสื่อก็เป็นตัวหนึ่ง การบริหารสื่อกับการพัฒนาทางด้านการเมืองเป็นของคู่กัน รัฐบาลมีการบริหารประเด็น มันก็ทำให้สื่อมีอะไรถ่ายทอด และเกิดการวิพากษ์วิจารณ์...²⁶

และวิโชค อาจหาญ ให้สัมภาษณ์ว่า

...กรณีการสร้างกระแสข่าว อยากให้มองว่า ในช่วงที่ผ่านมามันเป็นช่วงใกล้เลือกตั้ง ฝ่ายตรงข้ามก็จะออกมาบอกว่า นั่นคือ วิธีการสร้างข่าวของรัฐบาล แต่อยากให้มองว่า ตรงนั้นมันมีผลกระทบ ชื่อเสียงภาพพจน์ของประเทศชาติมีไหม อย่าไปเชื่อว่า เป็นการที่จะกลบข่าว มีอะไรบ้างที่ชี้ว่าเป็นการกลบข่าว ตรงนี้ต้องมี

²⁵สัมภาษณ์ อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์, อาจารย์ประจำคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 17 กุมภาพันธ์ 2548.

²⁶สัมภาษณ์ สุรินทร์ แปลงประสพโชค, ผู้อำนวยการสำนักข่าวช่อง 9, 11 มีนาคม 2548.

การหนักแน่นชนิดหนึ่ง ทางเราไม่ได้มองว่า เป็นเรื่องของกรกลบข่าว ความจริงมันก็คือความจริง ถ้าความจริงมันแตกต่างสร้างภาพลวงตา โดยที่คิดว่าประชาชนตามไม่ทัน คุณคิดว่ารัฐบาลจะกุมความลับได้ทั้งหมดหรือ การที่เขาพูดว่า เป็นการสร้างข่าว เราก็เชื่อแล้วนำมาขยาย ผมว่าตรงนี้ต่างหากที่เราตกเป็นเครื่องมือของฝ่ายที่ปล่อยข่าว คุณเลือกตั้งที่ผ่านมาสิ ทำไมเขาได้มากขนาดนี้ เป็นการหลอกหรือ...²⁷

และเจิมศักดิ์ ปิ่นทอง ให้สัมภาษณ์ว่า

...กลยุทธ์การสร้างข่าว ผมให้นามธรรมคุณก่อน คิดว่า คุณทักซิณกับทีมมีความเก่งกาจในการ control และ manage บริหารอารมณ์ของสังคม เขาบริหารอารมณ์เก่ง เพราะเขารู้ว่าสังคมไทยนี้ตื่น ใช้ความรู้สึกเป็นตัวตัดสินใจ ไม่ต้องรู้อะไรลึกๆ วิธีการ control สื่อก็ยิ่งกว่าที่เราพูดกัน ก็คือ สร้างข่าว เพราะเขาจับได้ว่าสื่อไทย ชอบอยู่ 2-3 เรื่อง 1.ของแปลก 2. คนมีอำนาจพูด 3. sex 4.ความรุนแรง คนไทยชอบ เขาก็จะจุดประเด็นทุกสัปดาห์ พอคุณสนใจเรื่องนี้ เขาก็จุดเรื่องนั้น ข่าวอะไรเกิดขึ้นเขาก็จุดอันใหม่ขึ้นมาด้วยเรื่องพวกนี้ เดี่ยวก็สัญจร เดี่ยวก็พบนก เดี่ยวก็นุ่งผ้าขาวม้าโชว์ นี่คือ วิธีปั่นสื่อ เขารู้ว่าอะไรเป็นข่าว แต่นั่นไม่ได้หมายความว่า ไปจับข่าวที่มันเป็นข่าวจริงๆ แล้วเขาก็รู้ว่าเราชอบอะไรหรือหา เขาก็รู้ดีกว่า สื่อไทยซี้เกียจ ชอบสัมภาษณ์คน การสัมภาษณ์เป็นข่าวมากในประเทศไทย มันไม่ยาก ถ้าเขาจับสื่อได้ แล้วเขาจับได้อีกว่า นสพ.จะซักว่าโทรทัศน์วิทยุ เขาก็เล่น ทวี วิฑูรย์เสียก่อน แล้วก็เล่นเรื่องสปอนเซอร์ ผมคิดว่า สื่อสมัยนี้ส่วนหนึ่งรู้ไม่ทัน บางส่วนก็ยอมรับด้วยผลประโยชน์ ด้วยอำนาจ อีกส่วนก็จำใจ ผมคิดว่าคนที่อยู่วงการสื่อที่จำใจเยอะ จรรยาบรรณมันก็มีปัญหา...²⁸

²⁷ สัมภาษณ์วิโชค อางหาญ, หัวหน้าฝ่ายข่าว ช่อง 9, 21 มีนาคม 2548.

²⁸ สัมภาษณ์ เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง, ผู้ดำเนินรายการลานบ้านลานเมือง, รายการขบคิดด้วยคน ทางช่อง 9 และรายการเหรียญสองด้าน, ตามหาแก่นธรรม ทางช่อง 11, 17 มีนาคม 2548.

ตารางที่ 5.6 เมื่อเปรียบเทียบทัศนคติของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 กลุ่มที่มีต่อการประเมินภาพรวมการใช้สื่อโทรทัศน์ของรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร พบว่า มีความขัดแย้งกันในมุมมองระหว่างกลุ่มนักวิชาการและผู้ปฏิบัติงานในสื่อโทรทัศน์ ทั้งกลุ่มผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน และกลุ่มผู้ดำเนินรายการ เนื่องจากกลุ่มนักวิชาการจะอิงอยู่กับหน้าที่และจรรยาบรรณของสื่อโทรทัศน์ในการทำหน้าที่ทางการเมือง แต่กลุ่มผู้ปฏิบัติงานโดยตรงกลับมองว่า การที่ฝ่ายรัฐบาลรู้วิธีการทำงานของสื่อมันช่วยให้การทำงานง่ายขึ้น เนื่องจากมันเป็นหน้าที่ของสื่อโทรทัศน์ที่ต้องรายงานข้อมูลข่าวสารโดยเฉพาะนายกรัฐมนตรีและรัฐบาล

ตารางที่ 5.6
แสดงความคิดเห็นที่มีต่อการประเมินภาพรวมการใช้สื่อโทรทัศน์ของรัฐบาล
พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร

หัวข้อสัมภาษณ์	กลุ่มนักวิชาการ (5)	กลุ่มผู้บริหารและผู้บริหาร (5)	กลุ่มผู้ดำเนินรายการ (3)
6. การประเมินภาพรวมการใช้สื่อโทรทัศน์ของรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร	1. มีกลยุทธ์ทางการตลาดที่ชาญฉลาดในการใช้สื่อโทรทัศน์เพื่อสื่อสารทางการเมืองระหว่างรัฐบาลกับประชาชนได้สำเร็จ	1. การใช้สื่อของรัฐบาลมีการเลือกใช้ตามความเหมาะสมของแต่ละสถานี	1. มีกลยุทธ์ทางการตลาดที่ชาญฉลาดในการใช้สื่อโทรทัศน์เพื่อสื่อสารทางการเมืองระหว่างรัฐบาลกับประชาชนได้สำเร็จ
	2. รัฐบาลใช้สื่อโทรทัศน์เป็นแรงของการขายและสร้างภาพลักษณ์ของรัฐบาล	2. รัฐบาลมิได้ใช้สื่อโทรทัศน์เพื่อสร้างภาพหรือสร้างข่าวให้รัฐบาลในทางที่ดี เพราะการทำเช่นนั้นจะส่งผลกระทบต่อภาพพจน์ของประเทศได้	2. สื่อโทรทัศน์มีเต็มใจเสนอข่าวสารของรัฐบาลอยู่แล้ว เพราะเป็นหน้าที่ที่สื่อและรัฐบาลต่างต้องพึงพึ่งซึ่งกันและกัน
		3. สื่อโทรทัศน์มีใจเสนอข่าวสารของรัฐบาลอยู่แล้ว เพราะเป็นหน้าที่ที่สื่อและรัฐบาลต่างต้องพึ่งพึ่งซึ่งกันและกัน	

7. การสื่อสารทางการเมืองของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร

ในการแสดงทรรศนะที่มีต่อการสื่อสารทางการเมืองของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร สามารถประมวลทรรศนะของผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละกลุ่มได้ดังต่อไปนี้

ผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนให้ความคิดเห็นในทางเดียวกันว่า พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร มีความสามารถและทักษะเฉพาะตัวในการสื่อสารอย่างดีมาก นอกจากนี้ ทางด้านบุคลิกภาพ ลักษณะนิสัย ประสบการณ์การทำงานที่มีธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร และมีทีมงานหรือที่ปรึกษาทางด้านการสื่อสาร กลายเป็นปัจจัยที่มีส่วนช่วยให้การสื่อสารทางการเมืองของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ในตลอดช่วง 4 ปีที่ผ่านมาประสบความสำเร็จอย่างสูง สามารถตอบสนองต่อนโยบายในการบริหารทั้งในประเทศและต่างประเทศ จนกลายเป็นปรากฏการณ์ใหม่ของการเมืองไทย รวมถึงการทำงานของสื่อโทรทัศน์ด้วย

ผู้ทรงคุณวุฒิในกลุ่มนักวิชาการ ให้ความคิดเห็นในแนวทางเดียวกันหมดว่า การสื่อสารทางการเมืองโดยผ่านรายการ “นายกทักษิณฯคุยกับประชาชน” ทั้งทางวิทยุและโทรทัศน์ ในความเป็นจริงเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสมที่ผู้นำระดับประเทศจะใช้พื้นที่สื่อของรัฐ ในการเป็นกระบอกเสียงถ่ายทอดความคิดเห็นของตนเองและพรรคพวกอยู่ฝ่ายเดียว โดยเฉพาะการใช้รายการนี้เป็นเวทีในการตอบโต้เรื่องต่างๆที่นายกรัฐมนตรีไม่เห็นด้วย และสื่อต่างๆต้องคอยฟังรายการนี้เพื่อนำคำพูดของนายกรัฐมนตรีมาเป็นประเด็นการนำเสนอข่าวในช่วงเสาร์-อาทิตย์ โดยที่อีกฝ่ายไม่มีโอกาสได้ใช้เวทีสื่อในการสื่อสารสู่ประชาชน ดังที่ ผศ.ดร.วิทยาธร ท่อแก้ว ให้สัมภาษณ์ว่า

...เท่าที่ผ่านมาการสื่อสารทางการเมืองถูกใช้ไปในแง่ของการขายภาพลักษณ์ของรัฐบาล ผมว่า นี่เป็นความชาญฉลาดของตัวของผู้นำ ผู้นำก็พยายามยัดตัวสื่อและก็นำภาพลักษณ์ แล้วก็จะผูกอยู่กับactivity ที่เป็นฝ่ายรัฐ รัฐเป็นตัวดำเนินการในการทำ มันก็จะมีผู้นำรัฐบาลเข้าไปเกี่ยวข้อง รัฐมนตรีเข้าไปเกี่ยวข้อง ก็กลายเป็นการขายแนวความคิดอุดมการณ์ทางการเมืองของพรรคพวกกันไปด้วย โดยผ่านสื่อโทรทัศน์ เมื่อนายกไป workshop ก็ใช้สื่อถ่ายทอด เห็นนายกเอื้ออาทรต่อเด็ก ให้ทุนแก่เด็ก เขาฉลาดเอาสื่อมาใช้สร้างภาพลักษณ์ทางการเมือง เน้นการให้

ข้อมูลข่าวสารและภาพลักษณ์ทางการเมือง และบางครั้งก็อาจใช้โจมตีฝ่ายตรงข้ามบ้าง ก็ต่อเนื่อง มันเบ็ดเสร็จอยู่แล้ว มีพื้นที่มาก โอกาสออกก็มีมากอยู่แล้ว...²⁹

ผู้ทรงคุณวุฒิในกลุ่มผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการทางสถานีโทรทัศน์ แสดงความคิดเห็นว่า สื่อมวลชนชอบผู้นำที่มีบุคลิกภาพอย่าง พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ที่มีความกระตือรือร้น คล่องแคล่ว ฉลาดรวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์และใจร้อน เพราะช่วยให้สื่อทำงานง่ายขึ้น โดยเฉพาะโทรทัศน์เนื่องจากเวลานำเสนอภาพข่าวของนายกรัฐมนตรี คำพูดในการให้สัมภาษณ์จะเป็นสิ่งที่ดึงดูดผู้ชมให้ติดตามง่ายกว่าผู้นำคนอื่น เนื่องจากพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร จะอำนวยความสะดวกในการให้ข้อมูลแก่สื่อมวลชน แต่อีกด้านหนึ่งความใจร้อนของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ที่สื่อสารผ่านทางสื่อโทรทัศน์บางครั้งกลับส่งผลในแง่ลบแก่ตัวท่านเอง โดยเฉพาะการพูดจาที่รุนแรง การแสดงสีหน้าที่ไม่พอใจ การให้สัมภาษณ์โดยขาดข้อมูลที่ถูกต้องและการต่อว่าสื่อมวลชน ดังข้อคิดเห็นบางส่วนของ ดวงพร อัครวิไล ให้สัมภาษณ์ว่า

...คุณทักษิณเป็นคนพูดตรง เท่าที่ทำข่าวการเมืองมา บางทีอาจจะพูดเร็วไปด้วยซ้ำ บางทีสื่อนำไปตีความ ไปได้หลายแบบ ถ้าอะไรที่ตรงที่แรง สื่อโทรทัศน์เลือกจะปล่อยเสียงตรงนั้นไปเลย จะได้จบ จะได้ได้ยินได้ฟังตรงกันนะ แล้วก็คิดเร็วทำเร็ว บางทีก็ต้องมีการแถลงการณ์ตามมาเหมือนกัน บางทีก็ตามไม่ทันก็มี ยอมรับเหมือนกัน บางประเด็นพูดได้ เขาก็พูด บางประเด็นพูดไม่ได้เขาก็ไม่พูด ค่อนข้างจะตรงไปตรงมาทีเดียว ถ้าดำเนินก็คือมีการดำเนิน ติดงัดกลับมา...³⁰

และสุนทรินทร์ แปลงประสพโชค ให้สัมภาษณ์ว่า

...คุณทักษิณเก่งในการบริหารประเด็นทางด้านการเมือง จะมีประเด็นมาขายตลอดเวลา เพื่อดึงความสนใจ สังเกตไหมว่า รายการนายกทักษิณคุยกับประชาชน ประเด็นที่นายกพูดนั้นจะสำรวจจากความต้องการของประชาชน และสื่อสารมวลชนวิเคราะห์วิจารณ์เรื่องอะไรบ้างในสัปดาห์ที่ผ่านมา นายกก็จะเลือกประเด็นที่สื่อมวลชนสนใจ เพราะฉะนั้นการสื่อสารก็ตรงกับความต้องการสื่อเองก็เผยแพร่ออกไปด้วยความสนใจ ไม่ได้ถูกบังคับเลยนะ ไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์หรือวิทยุ โทรทัศน์ ออกกันเยอะไปหมด เพราะมันเป็นประเด็นที่อยู่ในกระแส

²⁹ สัมภาษณ์ ผศ.ดร.วิทยาธร ท่อแก้ว, คณบดีคณะนิเทศศาสตร์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช , 2 มีนาคม 2548.

³⁰ สัมภาษณ์ ดวงพร อัครวิไล, บรรณาธิการฝ่ายข่าวการเมือง ช่อง ไอทีวี, 10 มีนาคม 2548.

วิพากษ์วิจารณ์กันอยู่ ในแง่ของจังหวะเวลาอย่างวันเสาร์เป็นวันที่เหมาะสมเพราะ
 สีสไม่มีข่าว แหล่งข่าวราชการปิดหมด ดังนั้น สิ่งที่นายกสื่อออกมาเป็นประเด็นที่
 สีสสนใจทั้งสิ้น...³¹

ผู้ทรงคุณวุฒิในกลุ่มผู้ดำเนินรายการทางด้านการเมืองส่วนใหญ่ แสดงความคิดเห็นว่า
 การสื่อสารทางการเมืองของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ในแง่ของการพูดผ่านสื่อโทรทัศน์ทั้งการให้
 สัมภาษณ์ในข่าวโทรทัศน์ และการใช้รายการ “นายกทักษิณฯคุยกับประชาชน” เป็นเวทีของ
 ตนเองในการพูดความคิดเห็นของตน ถือเป็นปรากฏการณ์ใหม่ที่ตัวผู้นำกล้าที่จะทำ กล้าที่พูด โดย
 ส่วนตัวทุกคนยอมรับในความสามารถทางด้านนี้ อย่างไรก็ตาม บางท่านเห็นด้วยกับกลุ่ม
 นักวิชาการถึงความไม่เหมาะสมที่ผู้นำประเทศจะใช้สื่อของรัฐสื่อสารอยู่ฝ่ายเดียว โดยเกรงว่าจะ
 กลายเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองที่ทุกรัฐบาลในอนาคตจะเอาเป็นแบบอย่าง ดังที่
 กนก รัตนวงศ์สกุล ให้สัมภาษณ์ว่า

...ต้องยอมรับว่านายกรัฐมนตรีคนนี้ ถ้าเรื่องการพูดอย่างเดียวนะ หนึ่ง เป็นคนที่
 พูดดี พูดแล้วมีไฉ่เดียว พูดแล้วฟังไม่น่าเบื่อ สอง เป็นคนที่พูดแล้วเป็นข่าว เป็นข่าว
 ที่อาจจะลบต่อตัวท่านเอง หรือเป็นข่าวดีต่อตัวท่านเอง สาม มันมีรูปแบบใหม่ๆ
 เกิดขึ้นจากนายกรัฐมนตรี หรือจากรัฐบาลชุดนี้เยอะ วันไหนที่นายกรัฐมนตรีไม่อยู่
 หรือไม่พูด บางทีสื่อก็หยอเย้าเหมือนกัน คือความที่พูดแล้วเป็นข่าวเสมอ ไม่เคยเกิด
 ขึ้นมาก่อน ไม่เคยเห็น...³²

และเจิมศักดิ์ ปิ่นทอง ให้สัมภาษณ์ว่า

...รายการนายกฯทักษิณ คุยกับประชาชนชุดที่สด ไม่เคยเห็นประเทศที่เป็น
 ประชาธิปไตย มีเวลาสำหรับฝ่ายบริหารพูดข้างเดียว แม้แต่ถ้าเขาสัมภาษณ์
 รัฐมนตรีคนหนึ่ง เขายังต้องสัมภาษณ์ฝ่ายค้านในเรื่องเดียวกัน เขากลัวว่า
 ประชาชนจะได้ฟังความข้างเดียว แต่นี้เป็นรายการที่พูดคนเดียวทุกสัปดาห์ด้วย
 แล้วก็ไม่ใช่ช่องเดียว ถ่ายทอดกัน ไม่เป็นธรรม หนังสือพิมพ์ก็โดดเอาไปออกอีก

³¹ สัมภาษณ์ สุรินทร์ แปลงประสพโชค, ผู้อำนวยการสำนักข่าวช่อง 11, 8 มีนาคม
 2548.

³² สัมภาษณ์ กนก รัตนวงศ์สกุล, ผู้ดำเนินรายการข่าวเช้า ช่อง 7 และรายการคุยคุ้ย
 ข่าว ทางช่อง 9, 19 เมษายน 2548.

ผมกลัวว่าถ้ามีรัฐบาลใหม่ขึ้นมา จะเกิดขึ้นอีกเพราะทำจนกลายเป็น
วัฒนธรรม...³³

ตารางที่ 5.7 เมื่อเปรียบเทียบทัศนคติของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 กลุ่มที่มีต่อการสื่อสาร
ทางการเมืองของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร พบว่า ทั้งสามกลุ่มยอมรับในความสามารถและทักษะใน
การสื่อสารทางการเมืองของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร โดยเฉพาะกลุ่มผู้บริหารและผู้บริหาร
ประจำแต่ละสถานี รวมถึงกลุ่มผู้ดำเนินรายการทางการเมืองส่วนใหญ่ ให้ความสำคัญกับกล
ยุทธ์การสื่อสารของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ช่วยในแง่ของการทำงานของสื่อโทรทัศน์ และโดย
ส่วนตัวส่วนใหญ่ชอบที่จะฟังการพูดของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร อย่างไรก็ตาม กลุ่มนักวิชาการและ
ผู้ดำเนินรายการบางท่านไม่เห็นด้วยกับการมีรายการ “นายกทักษิณคุยกับประชาชน” เพราะเป็น
สิ่งไม่เหมาะสมในระบอบประชาธิปไตย

³³ สัมภาษณ์ เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง, ผู้ดำเนินรายการลานบ้านลานเมือง, รายการขอดีด้วย
คน ทางช่อง 9 และรายการเหรียญสองด้าน, ตามหาแก่นธรรม ทางช่อง 11 , 17 มีนาคม 2548 .

ตารางที่ 5.7
แสดงความคิดเห็นที่มีต่อการสื่อสารทางการเมืองของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร

หัวข้อสัมภาษณ์	กลุ่มนักวิชาการ (5)	กลุ่มผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการ (5)	กลุ่มผู้ดำเนินรายการ (3)
7. การสื่อสารทางการเมืองของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร	1. พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร มี ความสามารถในการรู้จักใช้ทักษะ เฉพาะตัวในการสื่อสารทางการเมือง ผ่านสื่อโทรทัศน์ได้อย่างดีมาก ทั้ง ด้านการพูดและบุคลิกภาพ 2. รายการ “นายกทักษิณคุยกับประชาชน” กลายเป็นปรากฏการณ์ใหม่ เพราะทำให้เกิดประเด็นข่าว ในช่วงสุดสัปดาห์	1. พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร มี ความสามารถในการรู้จักใช้ทักษะ เฉพาะตัวในการสื่อสารทางการเมือง ผ่านสื่อโทรทัศน์ได้อย่างดีมาก ทั้ง ด้านการพูดและบุคลิกภาพ 2. บางครั้งความใจร้อนของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ที่แสดงผ่านสื่อ โทรทัศน์กลายเป็นผลเสียแก่ตนเอง เช่น คำพูดที่ไม่สุภาพ เป็นต้น	1. พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร มี ความสามารถในการรู้จักใช้ทักษะ เฉพาะตัวในการสื่อสารทางการเมือง ผ่านสื่อโทรทัศน์ได้อย่างดีมาก ทั้ง ด้านการพูดและบุคลิกภาพ 2. บางครั้งความใจร้อนของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ที่แสดงผ่านสื่อ โทรทัศน์กลายเป็นผลเสียแก่ตนเอง เช่น คำพูดที่ไม่สุภาพ เป็นต้น

ตารางที่ 5.7 (ต่อ)

หัวข้อสัมภาษณ์	กลุ่มนักวิชาการ (5)	กลุ่มผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการ (5)	กลุ่มผู้ดำเนินรายการ (3)
7. การสื่อสารทางการเมืองของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร	3. รายการ "นายกทักษิณฯคุยกับประชาชน" เป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสม เพราะเป็นการสื่อสารทางเดียวและเกรงว่าจะกลายเป็นวัฒนธรรมที่ทุก รัฐบาลจะต้องมีในอนาคต	3. กลุ่มผู้ที่อาศัยการสื่อสารโดยตรง จากนายกรัฐมนตรี ช่วยทำให้สื่อ โทรทัศน์ทำงานสะดวกและง่ายขึ้น	3. กลุ่มผู้ที่อาศัยการสื่อสารโดยตรง จากนายกรัฐมนตรี ช่วยทำให้สื่อ โทรทัศน์ทำงานสะดวกและง่ายขึ้น
		4. รายการ "นายกทักษิณฯคุยกับ ใหม่ เพราะทำให้เกิดประเด็นข่าว ในช่วงสุดสัปดาห์	4. รายการ "นายกทักษิณฯคุยกับ ประชาชน" เป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสม เพราะเป็นการสื่อสารทางเดียวและ เกรงว่าจะกลายเป็นวัฒนธรรมที่ทุก รัฐบาลจะต้องมีในอนาคต

ส่วนที่ 2

ผลการวิเคราะห์จากการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการประเมินการทำ หน้าที่ทางการเมืองของโทรทัศน์ในช่วงรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร

จากการสำรวจความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คนด้วยแบบสอบถามซึ่งอาศัยแนวคำถามจากประเด็นที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสารและการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างข้างต้นในเขตกรุงเทพมหานคร โดยจำแนกกลุ่มตัวอย่างตามกลุ่มอาชีพ 5 กลุ่ม และแบ่งผลการศึกษาที่ได้ออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปทางประชากรศาสตร์

ตอนที่ 2 พฤติกรรมการเปิดรับสื่อทางด้านการเมือง

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นที่มีต่อการทำหน้าที่ทางการเมืองของโทรทัศน์ในช่วงรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร

ตอนที่ 4 ความต้องการที่มีต่อการทำหน้าที่ทางการเมืองของโทรทัศน์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปทางประชากรศาสตร์

ตารางที่ 5.8

จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างตามลักษณะทางประชากรศาสตร์

ลักษณะทางประชากรศาสตร์	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	39	39.00
หญิง	61	61.00
รวม	100	100.00
2. อายุ		
18 – 25 ปี	30	30.00
26 – 33 ปี	43	43.00
34 – 41 ปี	23	23.00
42 – 49 ปี	3	3.00
50 ปีขึ้นไป	1	1.00
รวม	100	100.00
3. อาชีพ		
นักเรียน/นักศึกษา	20	20.00
สื่อมวลชน	20	20.00
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	20	20.00
พนักงานเอกชน	20	20.00
ครู/อาจารย์	20	20.00
รวม	100	100.00
4. การศึกษา		
มัธยมศึกษา/อาชีวศึกษา	3	3.00
อนุปริญญา	5	5.00
ปริญญาตรี	68	68.00
สูงกว่าปริญญาตรี	24	24.00
รวม	100	100.00

จากตารางที่ 5.8 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยเพศหญิงมีจำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 61.00 ในขณะที่เพศชายมีจำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 39.00

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 26 – 33 ปี มีจำนวน 43 คน รองลงมาอยู่ในช่วงอายุระหว่าง 18 – 25 ปี มีจำนวน 30 คน ช่วงอายุ 34 – 41 ปี มีจำนวน 23 คน อายุ 42 – 49 ปี มีจำนวน 3 คน และช่วงอายุ 50 ปีขึ้นไปมี 1 คน

กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยกลุ่มอาชีพนักเรียน/นักศึกษา สื่อมวลชน ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ พนักงานเอกชนและครู/อาจารย์ จำนวนกลุ่มละ 20 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีหรือกำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 68.00 รองลงมาคือ ระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีจำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 24.00 ระดับอนุปริญญา มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 5.00 และลำดับสุดท้ายระดับมัธยมศึกษา/อาชีวศึกษา 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3.00

ตอนที่ 2 พฤติกรรมการเปิดรับสื่อทางด้านการเมือง

ตารางที่ 5.9

จำนวนและร้อยละพฤติกรรมเปิดรับสื่อโทรทัศน์ทางด้านการเมือง

พฤติกรรม	จำนวน	ร้อยละ
ความถี่ในการติดตามเนื้อหาทางด้านการเมืองจากโทรทัศน์		
1 – 2 วัน/สัปดาห์	14	14.00
3 – 4 วัน/สัปดาห์	15	15.00
5 – 6 วัน/สัปดาห์	10	10.00
เป็นประจำทุกวัน	61	61.00
ไม่ดูเลย	0	0.00
รวม	100	100.00
เวลาในการติดตามเนื้อหาทางด้านการเมืองจากโทรทัศน์ต่อวัน		
ไม่เกิน 15 นาทีต่อวัน	19	19.00
ประมาณ 15 – 30 นาทีต่อวัน	42	42.00
ประมาณ 30 นาที ถึง 1 ชั่วโมงต่อวัน	15	15.00
ประมาณ 1 – 2 ชั่วโมงต่อวัน	21	21.00
ประมาณ 2 ชั่วโมงขึ้นไปต่อวัน	3	3.00
รวม	100	100.00

จากตารางที่ 5.9 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ดูรายการทางด้านการเมืองจากโทรทัศน์เป็นประจำทุกวัน มีจำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 61.00 และส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการติดตามเนื้อหาทางด้านการเมืองจากโทรทัศน์ประมาณ 15 – 30 นาทีต่อวัน มีจำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 42.00 รองลงมาคือประมาณ 1 – 2 ชั่วโมงต่อวัน มีจำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 21.00 ไม่เกิน 15 นาทีต่อวัน มีจำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 19.00 ประมาณ 30 นาที ถึง 1 ชั่วโมงต่อวัน มีจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 15.00 และประมาณ 2 ชั่วโมงขึ้นไปต่อวัน มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3.00

ตารางที่ 5.10
จำนวนเนื้อหาของข่าวประจำวันที่ชอบดู 3 อันดับแรก

อันดับ	เนื้อหาของข่าวประจำวัน	จำนวน
อันดับที่หนึ่งมากที่สุด	การเมือง	32
อันดับที่สองมากที่สุด	เศรษฐกิจ	20
อันดับที่สามมากที่สุด	บันเทิง	18

จากตารางที่ 5.10 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ชอบดูเนื้อหาด้านการเมืองจากรายการข่าวประจำวันเป็นอันดับแรก มีจำนวน 32 คน อันดับสองที่ชอบดูมากที่สุด คือ เศรษฐกิจ มีจำนวน 20 คน และอันดับสามที่ชอบดูมากที่สุด คือ บันเทิง มีจำนวน 18 คน

ตารางที่ 5.11
จำนวนรายการข่าวประจำวันที่ชอบทางโทรทัศน์ ของแต่ละสถานีที่ชอบมากที่สุด 3 อันดับแรก

อันดับ	รายการข่าวประจำวัน	จำนวน
อันดับที่หนึ่งมากที่สุด	ช่องไอทีวี	38
อันดับที่สองมากที่สุด	ช่อง 7	23
อันดับที่สามมากที่สุด	ช่อง 3	26

จากตารางที่ 5.11 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ชอบดูรายการข่าวประจำวันของสถานีโทรทัศน์ไอทีวีเป็นอันดับแรก มีจำนวน 38 คน อันดับสองที่ชอบดูมากที่สุด คือ สถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7 มีจำนวน 23 คน และอันดับสามที่ชอบดูมากที่สุด คือ สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 3 มีจำนวน 26 คน

ตารางที่ 5.12

จำนวนและร้อยละของช่วงเวลาที่อยู่รายการข่าวประจำวันทางโทรทัศน์

ช่วงเวลาที่อยู่รายการข่าวประจำวัน	จำนวน	ร้อยละ
ช่วงเช้า 6.00 – 8.30 น.	26	26.00
ช่วงกลางวัน 11.00 – 13.00 น.	1	1.00
ช่วงหัวค่ำ 17.30 – 20.30 น.	64	64.00
ช่วงดึก หลังเที่ยงคืน	9	9.00
รวม	100	100.00

จากตารางที่ 5.12 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้ช่วงเวลาหัวค่ำ 17.30 – 20.30 น. ในการติดตามชมรายการข่าวประจำวันมากที่สุด มีจำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 64.00 รองลงมา คือ ช่วงเช้า 6.00 – 8.30 น. มีจำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 26.00 ช่วงดึก หลังเที่ยงคืน มีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 9.00 และช่วงกลางวัน 11.00 – 13.00 น. มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.00

ตารางที่ 5.13

แสดงจำนวนและร้อยละอันดับความน่าเชื่อถือของรายการข่าวประจำวันทางด้านการเมือง

รายการข่าวประจำวันทางด้านการเมือง	จำนวน	ร้อยละ
ช่อง ไอทีวี	36	36.00
ช่อง 9	20	20.00
ช่อง 7	17	17.00
ช่อง 3	9	9.00
ช่อง 5	0	0.00
ช่อง 11	0	0.00
ไม่เชื่อถือเลย	18	18.00
รวม	100	100.00

จากตารางที่ 5.13 รายการข่าวประจำวันที่ได้รับอันดับความน่าเชื่อถือจากกลุ่มตัวอย่างมากที่สุด คือ ไอทีวี มีจำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 36.00 รองลงมา คือ ช่อง 9 หรือ โมเดิร์นไนน์ มี

จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 ช่อง 7 มีจำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 17.00 ช่อง 3 มีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 9.00 ส่วนช่อง 5 และช่อง 11 ไม่มีคะแนน และมีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 18 คน ที่ไม่เชื่อถือช่องใดเลย คิดเป็นร้อยละ 18.00

ตารางที่ 5.14

แสดงจำนวนอันดับของเหตุผลที่เชื่อถือรายการข่าวประจำวันทางโทรทัศน์ของแต่ละสถานี

เหตุผล	จำนวน
นำเสนอเนื้อหาในมุมมองที่หลากหลาย	38
นำเสนอข่าวการเมืองอย่างรอบด้านและนำเสนอข้อมูลของทุกฝ่าย	21
ข้อมูลที่นำเสนอเชื่อถือ และถูกต้อง	15
เป็นองค์กรของรัฐ	2
เชื่อว่ามีการทำงานที่เสรีพอสมควร*	3
เชื่อว่าได้รับอิทธิพลการควบคุมจากภาครัฐน้อยกว่าช่องอื่น*	3
รวม	82

* เป็นเหตุผลที่รวบรวมจากการระบุโดยผู้ตอบเอง

จากตารางที่ 5.14 กลุ่มตัวอย่างเลือกเชื่อถือรายการข่าวประจำวันของสถานีโทรทัศน์ที่ตนเลือก ด้วยเหตุผลที่ว่านำเสนอเนื้อหาในมุมมองที่หลากหลาย มากที่สุด มีจำนวน 38 คน รองลงมา คือ นำเสนอข่าวการเมืองอย่างรอบด้านและนำเสนอข้อมูลของทุกฝ่าย มีจำนวน 21 คน ข้อมูลที่นำเสนอเชื่อถือ และถูกต้อง มีจำนวน 15 คน เป็นองค์กรของรัฐ 2 คน นอกจากนี้ มีเหตุผลที่ผู้ตอบได้ระบุเหตุผลเอง ซึ่งผู้ศึกษาได้จัดกลุ่มตามเหตุผลที่มีความหมายใกล้เคียงกัน พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้เหตุผล เชื่อว่ามีการทำงานที่เสรีพอสมควร มีจำนวน 3 คน และเชื่อว่าได้รับอิทธิพลการควบคุมจากภาครัฐน้อยกว่าช่องอื่น มีจำนวน 3 คน

ตารางที่ 5.15

แสดงจำนวนอันดับของเหตุผลที่ไม่เชื่อถือรายการข่าวประจำวันทางโทรทัศน์ของแต่ละสถานี

เหตุผล	จำนวน
เป็นองค์กรของรัฐ	7
เชื่อว่าสื่อโทรทัศน์ทุกช่องมีอิทธิพลของการเมืองและกลุ่มทุน*	6
เชื่อว่านำเสนอข่าวสารไม่รอบด้านเพราะนำเสนอแต่ข้อมูลฝ่ายรัฐบาล*	3
นำเสนอข้อมูลข่าวสารในลักษณะเหมือนกันทุกช่อง*	2
รวม	18

* เป็นเหตุผลที่รวบรวมจากการระบุโดยผู้ตอบเอง

จากตารางที่ 5.15 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่เลือกไม่เชื่อถือข่าวประจำวันของช่องใดเลยจำนวน 18 คน ให้เหตุผลว่า เป็นองค์กรของรัฐ มากที่สุด มีจำนวน 7 คน รองลงมา คือ เชื่อว่าสื่อโทรทัศน์ทุกช่องมีอิทธิพลของการเมืองและกลุ่มทุน มีจำนวน 6 คน เชื่อว่านำเสนอข่าวสารไม่รอบด้านเพราะนำเสนอแต่ข้อมูลฝ่ายรัฐบาล มีจำนวน 3 คน และนำเสนอข้อมูลข่าวสารในลักษณะเหมือนกันทุกช่อง มีจำนวน 2 คน

ตารางที่ 5.16

จำนวนรายการทางด้านการเมืองที่ชอบทางโทรทัศน์ของแต่ละสถานี 3 อันดับแรก

อันดับ	รายการทางด้านการเมือง	จำนวน
อันดับที่หนึ่งมากที่สุด	เรื่องเล่าเช้านี้	37
อันดับที่สองมากที่สุด	คุยคุ้ยข่าว	33
อันดับที่สามมากที่สุด	ถึงลูกถึงคน	25

จากตารางที่ 5.16 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ชอบดูรายการเรื่องเล่าเช้านี้ เป็นอันดับแรก มีจำนวน 37 คน อันดับสองที่ชอบดูมากที่สุด คือ รายการคุยคุ้ยข่าว มีจำนวน 33 คน และอันดับสามที่ชอบดูมากที่สุด คือ รายการถึงลูกถึงคน มีจำนวน 25 คน

ตารางที่ 5.17

แสดงจำนวนและร้อยละของเหตุผลที่ชอบรายการทางการเมืองทางโทรทัศน์

เหตุผล	จำนวน	ร้อยละ
รูปแบบรายการน่าสนใจ	39	18.70
เสนอรวดเร็ว ทันเหตุการณ์	50	23.90
ผู้ประกาศหรือผู้ดำเนินรายการ มีความน่าเชื่อถือและน่าสนใจ	46	22.00
เนื้อหาข่าวสารมีความครบถ้วนถูกต้อง	18	8.60
นำเสนอเนื้อหาในมุมมองที่หลากหลาย	47	22.50
อื่นๆ	9	4.30
รวม	209*	100.00

* เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 5.17 กลุ่มตัวอย่างให้เหตุผลที่ชอบรายการทางการเมืองทางโทรทัศน์แต่ละรายการ โดยเลือกได้มากกว่า 1 ข้อ พบว่า เหตุผลเสนอรวดเร็ว ทันเหตุการณ์ ถูกเลือกมากที่สุด มีจำนวน 50 คิดเป็นร้อยละ 23.90 รองลงมาคือ นำเสนอเนื้อหาในมุมมองที่หลากหลาย มีจำนวน 47 คิดเป็นร้อยละ 22.50 ผู้ประกาศหรือผู้ดำเนินรายการ มีความน่าเชื่อถือและน่าสนใจ มีจำนวน 46 คิดเป็นร้อยละ 22 รูปแบบรายการน่าสนใจ มีจำนวน 39 คิดเป็นร้อยละ 18.70 เนื้อหาข่าวสารมีความครบถ้วนถูกต้อง มีจำนวน 18 คิดเป็นร้อยละ 8.60 และอื่นๆ มีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 4.30

ตารางที่ 5.18

แสดงจำนวนและร้อยละของรูปแบบรายการทางการเมืองที่ชอบทางโทรทัศน์

รูปแบบรายการ	จำนวน	ร้อยละ
รายการข่าวประจำวัน	27	27.00
รายการวิเคราะห์ข่าว / สถานการณ์ทางการเมือง	63	63.00
รายการสนทนา / สัมภาษณ์	10	10.00
อื่นๆ	0	0.00
รวม	100	100.00

จากตารางที่ 5.18 พบว่า รูปแบบรายการทางการเมืองที่กลุ่มตัวอย่างชอบทางโทรทัศน์มากที่สุด คือ รายการวิเคราะห์ข่าว / สถานการณ์ทางการเมือง มีจำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 63.00 รองลงมา คือ รายการข่าวประจำวัน มีจำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 27.00 และรายการสนทนา / สัมภาษณ์ มีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นที่มีต่อการทำหน้าที่ทางการเมืองของโทรทัศน์ในช่วงรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร

ในส่วนผลสรุปตอนที่ 3 เกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อการทำหน้าที่ทางการเมืองของโทรทัศน์ในช่วงรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ผู้ศึกษาได้ตั้งประเด็นไว้จำนวน 26 ข้อ แบ่งออกเป็น ข้อคำถามที่มีลักษณะเป็นบวก 13 ข้อ และเป็นลบ 13 ข้อ โดยแยกได้ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่มีลักษณะเป็นบวก ประกอบด้วยข้อความที่ 1. ในช่วง 4 ปีของรัฐบาลพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ที่ผ่านมา ชาวการเมืองทางโทรทัศน์นำเสนออย่างหลากหลาย ครอบคลุมทุกด้าน 3. ท่านคิดว่า ตลอด 4 ปีของรัฐบาลพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร รายการโทรทัศน์ทางด้านการเมืองสามารถแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์การเมืองได้อย่างอิสระ 5.ท่านคิดว่า ในช่วง 4 ปีของรัฐบาลพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ชาวการเมืองทางโทรทัศน์เสนอข่าวของนายบัญญัติ บรรทัดฐาน พอกๆกับ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร 7.การโหวตและส่งข้อความเพื่อแสดงความคิดเห็นผ่านทางโทรศัพท์มือถือ ของรายการโทรทัศน์ทางการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงมาตั้งแต่กลางปี 2546 ทำให้ท่านสนใจและอยากมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น 9.ชาวการเมืองทางโทรทัศน์ทำให้ท่านเข้าใจถึงนโยบายและแนวทางการทำงานของรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นอย่างมาก 11.ปัจจุบันรายการด้านการเมืองทางโทรทัศน์มีบทบาทที่เหมาะสม ในการส่งเสริมการเมืองในระบอบประชาธิปไตย 13.ในช่วง 4 ปีของรัฐบาลพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ชาวสารทางโทรทัศน์ช่วยให้ท่านมีข้อมูลเพียงพอในการตัดสินใจเลือกสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรที่ผ่านมามากมาย 15. ท่านคิดว่า ในช่วง 4 ปีของรัฐบาลพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร โทรทัศน์นำเสนอเนื้อหาทางการเมืองอย่างเป็นกลาง 17. ท่านคิดว่า การนำเสนอข่าวทางโทรทัศน์ตั้งแต่ เมษายน 2547 เกี่ยวกับ ตะลอนทัวร์ หรือทัวร์นกขมิ้น ของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ช่วยให้ภาพลักษณ์ของรัฐบาลและนายกฯดีขึ้นมาก 19. การถ่ายทอดสดงาน "เหลียวหลังแลหน้า จากรากหญ้าสู่รากแก้ว" เมื่อวันที่ 6 – 10 พ.ย. 2547 ที่ผ่านมา รวมถึงการเสนอข่าวเชิงรื่องดังกล่าวของโทรทัศน์ เป็นเรื่องไม่ผิดปกติ 21.ปัจจุบันโทรทัศน์ทำหน้าที่เหมือนฝ่ายค้านคอยตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล 23 ในช่วง 4 ปีของรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตรที่ผ่านไป โทรทัศน์เป็นสื่อกลางให้กับรัฐบาลพอกๆกับประชาชน 25. ภายหลังมีการประกาศว่า เกิดใช้หวัดนกในประเทศไทย สื่อโทรทัศน์มีการติดตามความเคลื่อนไหวของข่าวใช้หวัดนกอย่างต่อเนื่อง และไม่ปิดบังผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับประชาชน

ประเด็นที่มีลักษณะเป็นลบ ประกอบด้วยข้อความที่ 2. กรณีที่มีการกล่าวว่า สถานีโทรทัศน์บางสถานี เช่น ช่อง 3,ไอทีวี เป็นธุรกิจของครอบครัวนักการเมือง อาจส่งผลกระทบต่อ การนำเสนอข่าวด้านการเมืองได้ 4.ถึงแม้ตั้งแต่กลางปี 2546 เป็นต้นมาจะมีรายการทางด้านการเมือง

มากขึ้น แต่รายการต่าง ๆ นั้นก็ไม่กล้าเสนอข่าวและความคิดเห็นที่เป็นการวิพากษ์วิจารณ์หรือโต้แย้งทางการเมืองมากนัก 6. ท่านคิดว่าการระบาดครั้งใหญ่ของโรคไข้หวัดนกเมื่อต้นปี 2547 เกิดจากการที่รัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร มีการควบคุมการนำเข้าและนำเสนอสัตว์ปีกทางโทรทัศน์ 8. ท่านเชื่อว่ารัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร มีการแทรกแซงการทำงานของสื่อโทรทัศน์ในประเด็นทางการเมืองอย่างมาก 10. ท่านคิดว่า ตลอด 4 ปีของรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ที่ผ่านมามีการนำเสนอเนื้อหาทางการเมืองของโทรทัศน์มักไม่เจาะลึกและนำเสนออย่างผิวเผิน 12. ในช่วง 4 ปีของรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ท่านทราบข่าวสารความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการปฏิรูปสื่อจากโทรทัศน์น้อย 14. ปัญหา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ในช่วง เวลาที่ผ่านมา โทรทัศน์มีการรายงานข่าวสารอย่างรวดเร็ว แต่ ขาดการนำเสนอแง่มุมที่หลากหลาย ทำให้ประชาชนทั่วไปในภาคอื่นๆ ขาดความเข้าใจในสภาพเป็นจริงที่เกิดขึ้น 16. ท่านคิดว่า การที่นายสมัคร สุนทรเวช แสดงความคิดเห็นของตนในเชิงแก้ต่างให้กับรัฐบาลในเหตุการณ์การใช้ความรุนแรงที่ อ.ตากใบ จ.นราธิวาส ในรายการ สมัคร – ดุสิต คิดตามวัน เป็นเรื่องไม่เหมาะสม 18. ตั้งแต่กลางปี 2547 เป็นต้นมา ท่านเห็นการเสนอข่าวสารเกี่ยวกับผลงานของรัฐบาลจากสื่อโทรทัศน์ทุกช่องอย่างมาก 20. ท่านคิดว่า ในช่วง 4 ปีของรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร โทรทัศน์มีการเซ็นเซอร์ตัวเองในการนำเสนอข่าวสารทางการเมืองอย่างมาก 22. ท่านเห็นด้วยกับคำกล่าวที่ว่า ในช่วงที่ผ่านมาโทรทัศน์ไม่ใส่ใจต่อการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้ง แต่จะแข่งขันกันเฉพาะวันลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเท่านั้น 24. ปัจจุบันโทรทัศน์ยังเป็นของรัฐ จึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่รัฐบาลจะสั่งการให้โทรทัศน์เสนอหรือไม่เสนอข้อมูลข่าวสาร หรือจะให้หรือไม่ให้ใครพูดผ่านโทรทัศน์ได้ 26. ท่านคิดว่า ปัจจุบันปัจจัยของระบบทุนโฆษณามีอิทธิพลต่อเสรีภาพในการทำงานของสื่อโทรทัศน์มากกว่าปัจจัยด้านรัฐ

ผลการวิเคราะห์ผู้ศึกษาได้สรุปโดยแบ่งออกเป็น 5 กลุ่มตามเกณฑ์การวัดการทำหน้าที่ทางการเมือง ดังตารางที่ 5.19 – 5.23 ดังนี้

ตารางที่ 5.19

จำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความคิดเห็นที่มีต่อการทำหน้าที่ทางการเมืองของโทรทัศน์ ในด้านการแจ้งข่าวสาร

ความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น					รวม	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
	มากที่สุด	มาก	ไม่ แน่ใจ	น้อย	น้อย ที่สุด			
1. กรณีที่มีการกล่าวว่า สถานีโทรทัศน์บางสถานี เช่น ช่อง 3 ไอทีวี เป็นธุรกิจของครอบครัวนักการเมือง อาจส่งผลกระทบนำเสนอข่าวได้ด้านการเมืองได้	36 (36)	33 (33)	24 (24)	7 (7)	0 (0)	100 (100)	3.98	เห็นด้วย มาก
2. ในช่วง 4 ปีของรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ข่าวการเมืองทางโทรทัศน์เสนอข่าวของนายบัญญัติ บรรทัดฐาน พอๆกับ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร	1 (1)	7 (7)	21 (21)	32 (32)	39 (39)	100 (100)	1.99	ไม่เห็นด้วย
3. ในช่วง 4 ปีของรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ท่านทราบข่าวสารความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการปฏิรูปสื่อจากโทรทัศน์น้อย	12 (12)	42 (42)	19 (19)	26 (26)	1 (1)	100 (100)	3.38	ไม่แน่ใจ
4. ปัญหา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ในช่วง เวลาที่ผ่านมา โทรทัศน์มีการรายงานข่าวสารอย่างรวดเร็ว แต่ ขาดการนำเสนอแง่มุมที่หลากหลายทำให้ประชาชนทั่วไปในภาคอื่นขาดความเข้าใจในสภาพเป็นจริงที่เกิดขึ้น	25 (25)	54 (54)	13 (13)	6 (6)	2 (2)	100 (100)	3.94	เห็นด้วย มาก
5. ในช่วง 4 ปีของรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร โทรทัศน์นำเสนอเนื้อหาทางการเมืองอย่างเป็นกลาง	3 (3)	9 (9)	40 (40)	30 (30)	18 (18)	100 (100)	2.49	ไม่เห็นด้วย

ตารางที่ 5.19 (ต่อ)

ความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น					รวม	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
	มากที่สุด	มาก	ไม่ แน่ใจ	น้อย	น้อย ที่สุด			
6. การถ่ายทอดผลงาน"เหรียญหลังแลหน้า จากรากหญ้าสู่รากแก้ว" เมื่อวันที่ 6-10 พ.ย 2547. ที่ผ่านมา รวมถึงการเสนอข่าวเสียงร่ำงานดังกล่าวของโทรทัศน์ เป็นเรื่องไม่ผิดปกติ	7 (7)	16 (16)	37 (37)	24 (24)	16 (16)	100 (100)	2.74	ไม่แน่ใจ
7. ภายหลังจากประกาศว่า เกิดใช้วัตถุดิบในประเทศไทย สื่อโทรทัศน์มีการติดตามความเคลื่อนไหวของข่าวใช้วัตถุดิบอย่างต่อเนื่อง และไม่ปิดบังผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับประชาชน	3 (3)	30 (30)	37 (37)	20 (20)	10 (10)	100 (100)	2.96	ไม่แน่ใจ

จากตารางที่ 5.19 พบว่าในด้านการแจ้งข่าวสาร กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่มีระดับความคิดเห็นในระดับที่เห็นด้วยมาก ในข้อที่ 1 กรณีที่มีการกล่าวว่า สถานีโทรทัศน์บางสถานี เช่น ช่อง 3, ไอทีวี เป็นธุรกิจของครอบครัวนักการเมือง อาจส่งผลกระทบต่อการนำเสนอข่าวด้านการเมืองได้ (ค่าเฉลี่ย 3.98) ข้อที่ 4 ปัญหา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ในช่วง เวลาที่ผ่านมา โทรทัศน์มีการรายงานข่าวสารอย่างรวดเร็ว แต่ ขาดการนำเสนอแง่มุมที่หลากหลาย ทำให้ประชาชนทั่วไปในภาคอื่นๆ ขาดความเข้าใจในสภาพเป็นจริงที่เกิดขึ้น (ค่าเฉลี่ย 3.94)

ส่วนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่มีระดับความคิดเห็นในระดับที่ไม่เห็นด้วย ในข้อที่ 2 ในช่วง 4 ปีของรัฐบาลพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ข่าวกារเมืองทางโทรทัศน์เสนอข่าวของนายบัญญัติ บรรทัดฐาน พอๆ กับ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร (ค่าเฉลี่ย 1.99) และข้อที่ 5 ในช่วง 4 ปีของรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร โทรทัศน์นำเสนอเนื้อหาทางการเมืองอย่างเป็นกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.49)

และที่มีความคิดเห็นในระดับที่ไม่แน่ใจ ในข้อที่ 3 ในช่วง 4 ปีของรัฐบาลพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ท่านทราบข่าวสารความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการปฏิรูปสื่อจากโทรทัศน์น้อย (ค่าเฉลี่ย 3.38) ข้อที่ 6 การถ่ายทอดสดงาน"เหลียวหลังแลหน้า จากรากหญ้าสู่รากแก้ว" เมื่อวันที่ 6 – 10 พ.ย. 2547 ที่ผ่านมา รวมถึงการเสนอข่าวเชิงรื่องดังกล่าวของโทรทัศน์ เป็นเรื่องไม่ผิดปกติ (ค่าเฉลี่ย 2.74) และข้อที่ 7 ภายหลังมีการประกาศว่า เกิดไข้หวัดนกในประเทศไทย สื่อโทรทัศน์มีการติดตามความเคลื่อนไหวของข่าวไข้หวัดนกอย่างต่อเนื่อง และไม่ปิดบังผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับประชาชน (ค่าเฉลี่ย 2.96)

ในส่วนที่ระบุความคิดเห็นที่ไม่แน่ใจ พบว่า ข้อความลักษณะบวกที่ระบุว่า ภายหลังมีการประกาศว่า เกิดไข้หวัดนกในประเทศไทย สื่อโทรทัศน์มีการติดตามความเคลื่อนไหวของข่าวไข้หวัดนกอย่างต่อเนื่อง และไม่ปิดบังผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับประชาชน จะเห็นว่า ค่าเฉลี่ยมีแนวโน้มไปในระดับที่เห็นด้วยมาก และการถ่ายทอดสดงาน"เหลียวหลังแลหน้า จากรากหญ้าสู่รากแก้ว" เมื่อวันที่ 6 – 10 พ.ย. 2547 ที่ผ่านมา รวมถึงการเสนอข่าวเชิงรื่องดังกล่าวของโทรทัศน์ เป็นเรื่องไม่ผิดปกติ จะเห็นว่าค่าเฉลี่ยมีแนวโน้มไปในระดับที่ไม่เห็นด้วย

ส่วนข้อความลักษณะลบ ที่ระบุว่า ในช่วง 4 ปีของรัฐบาลพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ท่านทราบข่าวสารความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการปฏิรูปสื่อจากโทรทัศน์น้อย จะเห็นว่า ค่าเฉลี่ยมีแนวโน้มไปในระดับที่เห็นด้วยมาก

ตารางที่ 5.20

จำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างจำนวนตามความคิดเห็นที่มีต่อการทำหน้าที่ทางการเมืองของโทรศัพท์ต้นในด้านการใช้ความรุนแรงและความเข้าใจทางการเมือง

ความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น					รวม	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
	มากที่สุด	มาก	ไม่ แน่ใจ	น้อย	น้อย ที่สุด			
1. ในช่วง 4 ปีของรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ที่ผ่านมาก ข้าราชการเมือง ทางโทรศัพท์ต้นนำเสนออย่างหลากหลาย ครอบคลุมทุกด้าน	0 (0)	29 (29)	30 (30)	29 (29)	12 (12)	100 (100)	2.76	ไม่แน่ใจ
2. ข้าราชการเมืองทางโทรศัพท์ต้นทำให้ท่านเข้าใจถึงนโยบายและแนวทางการ ทำงานของรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นอย่างมาก	6 (6)	42 (42)	35 (35)	16 (16)	1 (1)	100 (100)	3.36	ไม่แน่ใจ
3. ตลอด 4 ปีของรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ที่ผ่านมากการนำเสนอ เนื้อหาทางการเมืองของโทรศัพท์ต้นมักไม่เจาะลึกและนำเสนออย่างผิวเผิน	12 (12)	49 (49)	21 (21)	18 (18)	0 (0)	100 (100)	3.55	เห็นด้วย มาก
4. ในช่วง 4 ปีของรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ข้าราชการทางโทรศัพท์ต้นช่วย ให้ท่านมีข้อมูลเพียงพอในการตัดสินใจเลือกสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรที่ ผ่านมาอย่างมาก	5 (5)	46 (46)	19 (19)	17 (17)	13 (13)	100 (100)	3.13	ไม่แน่ใจ
5. เห็นด้วยกับคำกล่าวที่ว่า ในช่วงที่ผ่านมากโทรศัพท์ต้นไม่ได้ใช้ต่อการ นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้ง แต่จะแข่งขันกันเฉพาะวันลงคะแนน เสียงเลือกตั้งเท่านั้น	9 (9)	33 (33)	25 (25)	30 (30)	3 (3)	100 (100)	3.15	ไม่แน่ใจ

จากตารางที่ 5.20 พบว่าในด้านการให้ความรู้และความเข้าใจทางการเมืองกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่มีระดับความคิดเห็นในระดับที่เห็นด้วยมาก ในข้อที่ 3 ตลอด 4 ปีของรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ที่ผ่านมากการนำเสนอเนื้อหาทางการเมืองของโทรทัศน์มักไม่เจาะลึกและนำเสนออย่างผิวเผิน (ค่าเฉลี่ย 3.55)

นอกจากนี้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นในระดับที่ไม่แน่ใจ ในข้อที่ 2 ชาวการเมืองทางโทรทัศน์ทำให้ท่านเข้าใจถึงนโยบายและแนวทางการทำงานของรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นอย่างมาก (ค่าเฉลี่ย 3.36) ข้อที่ 5 เห็นด้วยกับคำกล่าวที่ว่า ในช่วงที่ผ่านมา โทรทัศน์ไม่ใส่ใจต่อการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้ง แต่จะแข่งขันกันเฉพาะวันลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเท่านั้น (ค่าเฉลี่ย 3.15) ข้อที่ 4 ในช่วง 4 ปีของรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ชาวสารทางโทรทัศน์ช่วยให้ท่านมีข้อมูลเพียงพอในการตัดสินใจเลือกสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรที่ผ่านมาอย่างมาก (ค่าเฉลี่ย 3.13) และข้อที่ 1 ในช่วง 4 ปีของรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ที่ผ่านมา ชาวการเมืองทางโทรทัศน์นำเสนออย่างหลากหลาย ครอบคลุมทุกด้าน (ค่าเฉลี่ย 2.76)

ในส่วนการประเมินในด้านการให้ความรู้และความเข้าใจทางการเมืองถึงแม้จะมีระดับความคิดเห็นที่ไม่แน่ใจเกือบทั้งหมด แต่จะสังเกตได้ว่าแนวโน้มของค่าคะแนนข้อความที่เป็นลักษณะบวกจะมีแนวโน้มมาในทางไม่เห็นด้วยมาก และแนวโน้มของค่าคะแนนข้อความที่เป็นลักษณะลบจะมีแนวโน้มมาในทางเห็นด้วยมาก

จำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความคิดเห็นที่มีต่อการทำหน้าที่ทางการเมืองของโทรทัศน์ในด้านการโน้มน้าวถึงสาธารณชน

ความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น					รวม	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
	มากที่สุด	มาก	ไม่ แน่ใจ	น้อย	น้อย ที่สุด			
1. การให้เหตุผลและข้อเท็จจริงเพื่อแสดงความคิดเห็นผ่านทางโทรทัศน์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทางการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงมาตั้งแต่กลางปี 2546 ทำให้ท่านสนใจและอยากมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น	2 (2)	24 (24)	28 (28)	29 (29)	17 (17)	100 (100)	2.65	ไม่แน่ใจ
2. ปัจจุบันรายการด้านการเมืองทางโทรทัศน์มีบทบาทที่เหมาะสม ในการส่งเสริมการเมืองในระบบประชาธิปไตย	13 (13)	36 (36)	31 (31)	14 (14)	6 (6)	100 (100)	3.36	ไม่แน่ใจ
3. การที่นายสมัคร สุนทรเวช แสดงความคิดเห็นของตนในเชิงโต้แย้งให้กับรัฐบาลในเหตุการณ์การใช้ความรุนแรงที่ อ.ตากใบ จ.นราธิวาส ในรายการสมัคร-สุจิต คิดตามวัน เป็นเรื่องไม่เหมาะสม	13 (13)	21 (21)	49 (49)	14 (14)	3 (3)	100 (100)	3.27	ไม่แน่ใจ

จากตารางที่ 5.21 พบว่าในด้านการโน้มน้าวชักจูงสาธารณมติกกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่มีระดับความคิดเห็นในระดับที่ไม่แน่ใจทุกข้อ โดยสามารถเรียงลำดับจากค่าคะแนนเฉลี่ย ดังนี้ ข้อที่ 1 การโหวตและส่งข้อความเพื่อแสดงความคิดเห็นผ่านทางโทรศัพท์มือถือ ของรายการโทรทัศน์ทางการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงมาตั้งแต่กลางปี 2546 ทำให้ท่านสนใจและอยากมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น (ค่าเฉลี่ย 2.65) จะเห็นว่าคะแนนมีแนวโน้มไปในระดับที่ไม่เห็นด้วยน้อย และ ข้อที่ 2 ปัจจุบันรายการด้านการเมืองทางโทรทัศน์มีบทบาทที่เหมาะสม ในการส่งเสริมการเมืองในระบอบประชาธิปไตย (ค่าเฉลี่ย 3.36) จะเห็นว่าคะแนนมีแนวโน้มไปในระดับที่เห็นด้วยมาก

และส่วนข้อที่ 3 เป็นข้อความลักษณะลบที่ระบุว่า การที่นายสมัคร สุนทรเวช แสดงความคิดเห็นของตนในเชิงแก้ต่างให้กับรัฐบาลในเหตุการณ์การใช้ความรุนแรงที่ อ.ตากใบ จ. นราธิวาส ในรายการ สัมคร-ดุสิต คิดตามวัน เป็นเรื่องไม่เหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 3.27) จะเห็นว่าคะแนนมีแนวโน้มไปในระดับที่เห็นด้วยมาก

จำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความคิดเห็นที่มีต่อการทำหน้าที่ทางการเมืองของโทรทัศน์ ในด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างรัฐบาลกับประชาชน

ความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น					รวม	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
	มากที่สุด	มาก	ไม่ แน่ใจ	น้อย	น้อย ที่สุด			
1. การระบอบครั้งใหญ่ของโรคไข้หวัดนกเมื่อต้นปี 2547 เกิดจากการที่ รัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร มีการควบคุมการนำเข้าเสนอข่าวให้หัวหน้า ทางโทรทัศน์	20 (20)	47 (47)	24 (24)	9 (9)	0 (0)	100 (100)	3.78	เห็นด้วยมาก
2. รัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร มีการแทรกแซงการทำงานของ โทรทัศน์ในประเด็นทางการเมืองอย่างมาก	32 (32)	37 (37)	28 (28)	3 (3)	0 (0)	100 (100)	3.98	เห็นด้วยมาก
3. การนำเสนอข่าวทางโทรทัศน์ตั้งแต่ เมษายน 2547 เกี่ยวกับ ตะลอนทัวร์ หรือทัวร์น้ำมัน ของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ช่วยให้เกิดการพัฒนาของ รัฐบาลและนายทุนมากขึ้น	13 (13)	44 (44)	21 (21)	17 (17)	5 (5)	100 (100)	3.43	เห็นด้วยมาก
4. ตั้งแต่กลางปี 2547 เป็นต้นมา มีการเสนอข่าวสารเกี่ยวกับผลงานของ รัฐบาลจากสื่อโทรทัศน์ทุกช่องอย่างมาก	27 (27)	55 (55)	13 (13)	3 (3)	2 (2)	100 (100)	4.02	เห็นด้วยมาก
5. ในช่วง 4 ปีของรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตรที่ผ่านมา โทรทัศน์เป็น สื่อกลางให้กับรัฐบาลพบกับประชาชน	4 (4)	28 (28)	32 (32)	24 (24)	12 (12)	100 (100)	2.88	ไม่แน่ใจ

ตารางที่ 5.22 (ต่อ)

ความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น					รวม	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
	มากที่สุด	มาก	ไม่ แน่ใจ	น้อย	น้อย ที่สุด			
6. ปัจจุบันโทรทัศน์ยังเป็นของรัฐ จึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่รัฐบาลจะสั่งการให้โทรทัศน์เสนอหรือไม่เสนอข้อมูลข่าวสาร หรือจะให้หรือไม่ให้ใครพูดผ่านโทรทัศน์ได้	25 (25)	33 (33)	24 (24)	12 (12)	6 (6)	100 (100)	3.59	เห็นด้วยมาก

จากตารางที่ 5.22 พบว่าในด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างรัฐบาลกับประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นในระดับที่เห็นด้วยมาก ในข้อที่ 4 ตั้งแต่กลางปี 2547 เป็นต้นมา ท่านเห็นการเสนอข่าวสารเกี่ยวกับผลงานของรัฐบาลจากสื่อโทรทัศน์ทุกช่องอย่างมาก (ค่าเฉลี่ย 4.02) ข้อที่ 2 รัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร มีการแทรกแซงการทำงานของสื่อโทรทัศน์ในประเด็นทางการเมืองอย่างมาก (ค่าเฉลี่ย 3.98) ข้อที่ 1 การระบาดครั้งใหญ่ของโรคไข้หวัดนกเมื่อต้นปี 2547 เกิดจากการที่รัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร มีการควบคุมการนำเสนอข่าวไข้หวัดนกทางโทรทัศน์ (ค่าเฉลี่ย 3.78) ข้อที่ 6 ปัจจุบันโทรทัศน์ยังเป็นของรัฐ จึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่รัฐบาลจะสั่งการให้โทรทัศน์เสนอหรือไม่เสนอข้อมูลข่าวสาร หรือจะให้หรือไม่ให้ใครพูดผ่านโทรทัศน์ได้และการนำเสนอข่าวทางโทรทัศน์ (ค่าเฉลี่ย 3.59) และข้อที่ 3 การนำเสนอข่าวทางโทรทัศน์ ตั้งแต่ เมษายน 2547 เกี่ยวกับ ตะลอนทัวร์ หรือทัวร์นกขมิ้น ของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ช่วยให้ภาพลักษณ์ของรัฐบาลและนายกฯดีขึ้นมาก (ค่าเฉลี่ย 3.43)

และในส่วนที่มีระดับความคิดเห็นที่ไม่แน่ใจ ในข้อที่ 5 ในช่วง 4 ปีของรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตรที่ผ่านมา โทรทัศน์เป็นสื่อกลางให้กับรัฐบาลพอกับประชาชน (2.88) สังเกตได้ว่าค่าเฉลี่ยมีแนวโน้มไปในระดับความคิดเห็นที่ไม่เห็นด้วย

ตารางที่ 5.23

จำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความคิดเห็นที่มีต่อการทำหน้าที่ทางการเมืองของโทรทัศน์ ในด้านการเลือกตั้ง และตรวจสอบการปฏิบัติงานของรัฐบาล

ความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น					รวม	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
	มากที่สุด	มาก	ไม่ แน่ใจ	น้อย	น้อย ที่สุด			
1. ตลอด 4 ปีของรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร รายการโทรทัศน์ทางด้านการเมืองสามารถแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์การเมืองได้อย่างอิสระ	4 (4)	20 (20)	27 (27)	28 (28)	21 (21)	100 (100)	2.58	ไม่เห็นด้วย
2. ถึงแม้ตั้งแต่กลางปี 2546 เป็นต้นมาจะมีรายการทางด้านการเมืองมากขึ้น แต่รายการต่าง ๆ นั้นก็ไม่กล้าเสนอข่าวและความคิดเห็นที่เป็นการวิพากษ์วิจารณ์หรือโต้แย้งทางการเมืองมากนัก	19 (19)	44 (44)	21 (21)	14 (14)	2 (2)	100 (100)	3.64	เห็นด้วย มาก
3. ในช่วง 4 ปีของรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร โทรทัศน์มีการเซ็นเซอร์ตัวเองในการนำเสนอข่าว สารทางการเมืองอย่างมาก	19 (19)	37 (37)	33 (33)	8 (8)	3 (3)	100 (100)	3.61	เห็นด้วย มาก
4. ปัจจุบันโทรทัศน์ทำหน้าที่ เหมือนฝ่ายด้านคอยตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล	4 (4)	24 (24)	24 (24)	28 (28)	20 (20)	100 (100)	2.64	ไม่แน่ใจ
5. ปัจจุบันปัจจัยของระบบทุนนิยมชนาธิปไตยพลต่อเสรีภาพในการทำงานของสื่อโทรทัศน์มากกว่าปัจจัยด้านรัฐ	23 (23)	39 (39)	26 (26)	12 (12)	0 (0)	100 (100)	3.73	เห็นด้วย มาก

จากตารางที่ 5.23 พบว่าในด้านการสอดส่องและตรวจสอบการปฏิบัติงานของรัฐบาล กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นในระดับที่เห็นด้วยมาก ในข้อที่ 5 ปัจจุบันปัจจัยของระบบทุนโฆษณามีอิทธิพลต่อเสรีภาพในการทำงานของสื่อโทรทัศน์มากกว่าปัจจัยด้านรัฐ (ค่าเฉลี่ย 3.73) ข้อที่ 2 ถึงแม้ตั้งแต่กลางปี 2546 เป็นต้นมาจะมีรายการทางด้านการเมืองมากขึ้น แต่รายการต่าง ๆ นั้นก็ไม่กล้าเสนอข่าวและความคิดเห็นที่เป็นการวิพากษ์วิจารณ์หรือโต้แย้งทางการเมืองมากนัก (ค่าเฉลี่ย 3.64) ข้อที่ 3 ในช่วง 4 ปีของรัฐบาลพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร โทรทัศน์มีการเซ็นเซอร์ตัวเองในการนำเสนอข่าวสารทางการเมืองอย่างมาก (ค่าเฉลี่ย 3.61)

ในส่วนที่มีระดับความคิดเห็นที่ไม่เห็นด้วย พบในข้อที่ 1 ตลอด 4 ปีของรัฐบาลพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร รายการโทรทัศน์ทางด้านการเมืองสามารถแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์การเมืองได้อย่างอิสระ (ค่าเฉลี่ย 2.58)

และที่มีความคิดเห็นในระดับที่ไม่แน่ใจ ในข้อ 4 ปัจจุบันโทรทัศน์ทำหน้าที่เหมือนฝ่ายค้านคอยตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล (ค่าเฉลี่ย 2.64) สังเกตได้ว่าค่าเฉลี่ยมีแนวโน้มไปในระดับความคิดเห็นที่ไม่เห็นด้วย

ตอนที่ 4 ความต้องการที่มีต่อการทำหน้าที่ทางการเมืองของโทรทัศน์

ในส่วนความคิดเห็นตอนที่ 4 เกี่ยวกับความต้องการที่มีต่อการทำหน้าที่ทางการเมืองของโทรทัศน์ มีทั้งหมด 8 ข้อ โดยได้ผลสรุปตามตารางที่ 5.24 ดังนี้

ตารางที่ 5.24

จำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความต้องการที่มีต่อการทำหน้าที่ทางการเมืองของโทรทัศน์

ความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น					รวม	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
	มากที่สุด	มาก	ไม่ แน่ใจ	น้อย	น้อย ที่สุด			
1. ต้องการรายการที่ให้ความรู้ทางการเมืองเพิ่มขึ้น	27 (27)	55 (55)	11 (11)	6 (6)	1 (1)	100 (100)	4.01	ต้องการสูง
2. ต้องการให้โทรทัศน์นำเสนอเกี่ยวกับสถานการณ์ทางการเมืองในลักษณะต่างๆที่มีผลกระทบต่องีชีวิตของทางมากขึ้น	38 (38)	60 (60)	2 (2)	0 (0)	0 (0)	100 (100)	4.36	ต้องการสูงมาก
3. ต้องการรายการที่สามารถให้ท่านเข้าไปมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองได้ง่ายและสะดวกมากขึ้น	33 (33)	47 (47)	17 (17)	2 (2)	1 (1)	100 (100)	4.09	ต้องการสูง
4. ต้องการให้โทรทัศน์นำเสนอข่าวสารด้านการเมืองอย่างถูกต้องและเชื่อถือได้	69 (69)	26 (26)	5 (15)	0 (0)	0 (0)	100 (100)	4.64	ต้องการสูงมาก
5. ต้องการให้รายการที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการเมืองแบบเข้าใจง่ายและไม่เครียด	59 (59)	33 (33)	8 (8)	0 (0)	0 (0)	100 (100)	4.51	ต้องการสูงมาก
6. ต้องการให้มีรูปแบบรายการทางการเมืองอย่างหลากหลาย	63 (63)	34 (34)	7 (7)	0 (0)	0 (0)	100 (100)	4.52	ต้องการสูงมาก

ตารางที่ 5.24 (ต่อ)

ความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น					รวม	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
	มากที่สุด	มาก	ไม่ แน่ใจ	น้อย	น้อย ที่สุด			
7. ต้องการผู้ประกาศหรือผู้ดำเนินรายการที่มีความสามารถแสดง ความคิดเห็นทางการเมืองอย่างหลากหลาย ครอบคลุมทุกประเด็น เพิ่มขึ้น	63 (63)	34 (34)	2 (2)	1 (1)	0 (0)	100 (100)	4.59	ต้องการสูง มาก
8. ต้องการรายการที่เป็นเวทีในการแสดงความคิดเห็นของทุกฝ่ายเพิ่มขึ้น	56 (56)	35 (35)	9 (9)	0 (0)	0 (0)	100 (100)	4.47	ต้องการสูง มาก

จากตารางที่ 5.24 ความต้องการที่มีต่อการทำหน้าที่ทางด้านการเมืองของสื่อโทรทัศน์พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นที่ต้องการสูงมาก โดยเรียงลำดับตามค่าคะแนนเฉลี่ย ดังนี้ ในข้อที่ 4 ต้องการให้โทรทัศน์นำเสนอข่าวสารด้านการเมืองอย่างถูกต้อง และเชื่อถือได้ (ค่าเฉลี่ย 4.64) รองลงมาในข้อที่ 7 ต้องการผู้ประกาศหรือผู้ดำเนินรายการที่มีความรู้ความสามารถ แสดงความคิดเห็นทางการเมืองอย่างหลากหลาย ครอบคลุมทุกประเด็นเพิ่มขึ้น (ค่าเฉลี่ย 4.59) ข้อที่ 6 ต้องการให้มีรูปแบบรายการทางด้านการเมืองอย่างหลากหลาย (ค่าเฉลี่ย 4.52) ข้อที่ 5 ต้องการให้มีรายการที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการเมืองแบบเข้าใจง่ายและไม่เครียด (ค่าเฉลี่ย 4.51) และข้อที่ 8 ต้องการรายการที่เป็นเวทีในการแสดงความคิดเห็นของทุกฝ่ายเพิ่มขึ้น (ค่าเฉลี่ย 4.47)

ในส่วนที่มีระดับความคิดเห็นที่ต้องการสูง เรียงลำดับตามค่าคะแนนเฉลี่ย ดังนี้ ข้อที่ 3 ต้องการรายการที่สามารถให้ท่านเข้าไปมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองได้ง่ายและสะดวกมากขึ้น (ค่าเฉลี่ย 4.09) และข้อที่ 1 ต้องการรายการที่ให้ความรู้ทางการเมืองเพิ่มขึ้น (ค่าเฉลี่ย 4.01)